JA, SVEMIR!

MEMOARI DODA OD DEMBELIJE

Kako bismo ozdravili od beskrajnog pretvaranja, lažljivosti i podlosti ljudske kad ne bi bilo pasâ u čije iskreno lice možemo gledati bez nepovjerenja.

Schopenhauer

I

Predstavljam se

Protegnut ispod svoga stola kao kakav dječji vlak, crne misli prevrćem. Osjećam da me zla kob vreba, strahujem da sam ubrojen među mučenike svoje rase, žrtve supercivilizacije, otuđenja i svih mogućih stresova. Da se moji pređi nisu prepustili da ih ljudi opčine, ni ja se ne bih stvorio ovako kao nokat i meso uz njih priljubljen. Od silnog tapkanja za njima kroz duga stoljeća, moje su se šape smanjile. Mučnina me hvata od ovog ropstva ljubavi. Pratim ih na putovima, u kućama, po njihovim sobama. Istini za volju, meni kroz pokoljenja pripada časno pravo da se noću ušuljam do pod sam njihov pokrivač, jer ja sam Jazavčar. Gotovo čovjek, zaboga!

Ali to baš nije neko unapređenje u naše doba. Čovjek upravo ponižava prirodu. Od konzervi za pse do... Fuj, ne želim izgovoriti tu riječ. Njušim i osjećam naelektrizirani zrak pokorenih snaga. Dovoljna bi bila lakomislena greška pa da se jednog dana sve to raspe u paklenski požar i da se naša stara majčica zemlja pretvori u spiralni oblačić. Rasprsla zvijezda. Neka mliječna mrlja sačuvat će, eto, za vječnost mikroskopski oblik fosiliziranog Jazavčara. Kako vesela perspektiva!

— Pusti, jadna glavo, znamo se mi dobro. Pružila sam ti pseću konzervu pa si oborio trbuh i izigravaš Kasandru.

— Vau, vau, pustite me bar jednom da lajem istinu, samo istinu, pseće mi riječi. Zovem se Dodo od Dembelije. Ja sam punokrvan. Već kroz tri

pokoljenja služimo istu obitelj. Da bi štitili, da bismo bili korisni. A dan-danas, kome koristimo, koga štitimo? Zar se može lajati na televiziju, na kola, na hladnjak?

Zahvaljujući kratkovidnosti birokracije, na mom se vratu njiše medalja lovačkog psa. Kao i svaka medalja, ona umiruje moje komplekse. A lov? Ne bi li! U najmanju ruku, nisam razvrstan među luksuzne sisavce. A ipak, sa mnom benave, kao da sam neki mačak! Bunim se. Odvratno je naličiti na te pseudo-zvijeri krmeljivih očiju. Moj ljudski pogled, pravi je pogled nekog hirovitog mazohiste.

Nemam posebnih zaduženja. A ipak se brinem za osobni probitak i za probitak svojih gospodara. Ako se prigodi — valja priznati da se to rijetko događa — pretvorim se u baservilskog psa, osjećam kako mi se svaka dlaka naježi na leđima te me zaboli sve do korijena, mrštim njušku, režim i, šćućuren negdje ispod namještaja, u stavu divlje zvijeri spremne na skok, zadignutih labrda, pokazujem svoje oštre očnjake. Tako smješten, lajao bih iz petnih žila kad bi kakav poreski đavo zvonio na vratima. Na čovjeka od plinare i na pismonošu ne lajem; to je posao kućepaziteljice. A što se tiče trgovačkih putnika, njih je progutala Nama. Kućni lopovi prava su rijetkost. Njihov se standard razvio. Organizirani i specijalizirani sad se bave jedino hold-upom i kidnapiranjem. Uzmimo da noću provale na naša vrata, ja ne bih imao vremena ni da otvorim gubicu, jer bi se naša vraška sirena odmah javila. Gospodar koji spava s jednom rukom na ramenu svoje žene a s drugom na revolveru, on bi ih jednim hicem oborio. U podrumu vježba gađanje. Ali kako potjerati ove bandite koji se bave samo velikim financijskim poslovima ili se popnu do visokih položaja? Oni posjećuju naše crkve, naše muzeje, naše salone. Svi imaju isti izgled dobrodušnog djeteta, svi nose slične kravate i svi upotrebljavaju isti dezodorans. Što ti vrijedi imati njuha kad nisi dorastao toj prljavoj supercivilizaciji. Muškarci, žene, dobri, zli, svi oni zaudaraju po istom mirisu. Na kraju te prijeđu, pa šta se može!

Čini se da sam tako neki dan, uvalivši se u krilo neke gospođe koja mrzi pse, neoprostivo pogriješio. A ona je tako divno mirisala na kujicu, baš pravu, slatku, toplu... Obuzela me luda želja da joj se udvaram. Bič napretka sa svojim kemijskim proizvodima okužuje čak i moj rod. »Poprskajte s malo tekućine najzavodljiviji dio vaše kujice i njeni joj se udvarači neće više približiti.« A da o pilulama i ne govorimo. Neka se zapamti, uskoro ćemo gledati horde nemoćnih pasa kako tužno lutaju po svijetu.

— Hajde, Dodolino, dosta je prigovaranja, požuri, krenimo!

Gospodarica napušta svoj radni stol, iskačem, rep mi poigrava, šiba zrak. Radostan nemir predvodi sve moje kretnje pa i ovo trčkaranje po predsoblju dok se ona češlja. Neću ni dodirnuti konzervu iako sam pseći gladan. Odluka. Vau, zaboravimo na trenutak koliko žalosti krije naša civilizacija. Nečemu ipak služim. Vodim gospodaricu u šetnju. To je

možda jedino što mi je ostalo od mojih obaveza psa. Gledati je kako se od zore do mraka savija nad svojim papirima i kako je zabila u glavu da piše knjige iz jedinog zadovoljstva da bi ih zapazila na najnepristupačnijoj polici neke biblioteke, to je dovoljno da vam srce presahne. A obratno, ničemu ne biti koristan od jutra do sutra, to zaista vrijeđa naše samoljublje. I ja sebi, sve iz sažaljenja, utvaram da sam pisac i diktiram joj svoje memoare. Nema te stvari na svijetu koja ne bi zavrijedila da se opiše, ni glasa koji ne bi trebalo čuti. Ako se jednom nekim čudom stvari, životinje i ljudi postave za obiteljsku fotografiju, ubrojit ću se možda među klasike. Gospodarica kuca moje tekstove na pisaćoj mašini. Gledamo se dugo u oči i sve je gotovo, ona shvaća i ne preskoči mi ni zareza. Svakako, zaslužila je da s njom izađem.

Pseto na uzici, to je veza između ljudske samoće i svijeta. Dobar broj srodnih duša otkrio se na taj način. Pred neki dan, na uglu naše ulice, oslovila nas je neka uličarka da sazna otkada mi »operiramo« po ovoj četvrti. Opravdali smo se sasvim ljubazno i od tada, svaki put kad se sretnemo, imam pravo na jedan bombon a moja Gospodarica na kratku izmjenu misli. Jazavčar izvodi na šetnju svoga Gospodara. Ništa se ne mijenja ako je i na lancu. On djeluje slobodno. Gospodari su se na to navikli i skrušeno idu za njim.

Izlazimo, vau, vau, trčimo brže, zategnimo lanac! Čeka me ulica široka, duga, nepromjenljiva. Moje rajsko predsoblje. Tu se sve nudi, sve zavodi, sve me nadahnjuje. O potoci mokraće koji brazdate pločnike, koliko mi priča, što kažem priča, koliko mi beskrajnih romana pripovijedate! Sav jedan život tu se odražava, tu se njuše otvorene knjige, arhivi, pergamene, posvemašnje biblioteke. S poštovanjem se njima približavam. Divim se... Čitam ih pažljivo ili samo preletim, već prema slučaju. Ponekad komentiram, podižem nogu, parafraziram. Ponekad se potpišem brzimice ili ostavim običnu posjetnicu, tri kapljice. Obziran sam, ne otkopčavam se tako lako. Na tim mjestima ugovaram poslovne sastanke, kao što su trampa svježih kostiju ili onih trulih, povlastica na utvrđene uglove, tamanjenje mačaka... A ako naletim na ljubavno pisamce, šepirim se, velikodušno otvaram svoju pipu. Očito stvar njuha. Moj nije loš, samo šmrknem i saznam da mi je jučer miljenica prošla ispred kuće na povratku s izložbe pasa (ako pobijedi, ima nade da će je pilula minuti). Njušim da je plavuša, da ima duge svilene kose, kratke noge u poluluku na vitkom stasu. Ona je profinjena, pravi luksuzni sisavac, idol svih pasa gradske četvrti, žena koja je i majka i bludnica, želja moja neutažena, moj prisni san. Nikada je nisam sreo, ali je njušim od repa do glave! A njuh, kako da vam objasnim? To znači sve vidjeti, sve objasniti ujedamput, još prije nego je mozak i zamislio. To je moj radar, nepogrešiva naprava koja hvata i najmanji titraj života. Pravo rečeno, podmuklost je stvoritelja što ljudi moraju postojati bez njuha.

Smatra se da za vrijeme šetnje dvadeset i osam puta podignem nogu. Kakvo cjepidlačenje. Broj se nikad ne bi znao da poslije podne moja Gospodarica nije, iz znatiželje, stala brojiti moje zastanke. Kad me je na rubu strpljivosti, kod zadnjega zastanka, nešto odlučnije povukla za uzicu, žestoko ju je napala neka starija gospođa u prolazu:

— »Divljaštvo! Trebalo bi vas prijaviti Društvu za zaštitu životinja.«

Prošli smo, sa suverenim prezirom, ispred nosa samaritanke. Moja Gospodarica, kao uvrijeđena, uzvišena, gorda kraljica i ja za njom, istim korakom, batrgajući po zraku, obješen na zategnutu uzicu tako savršeno da se činilo kao da lebdim. Neki deran, zabavljen tom igrom, dobacio je:

— »Lastavice večeras nisko lete!«

A sada kad sam dodirnuo čvrsto tlo našeg obitavališta, smatram, budući da sam viteške naravi, da sve moram uzeti na svoj račun i objasniti se.

Gospođo, svi su životi pseći životi, kaže se, vau!

A što se moga tiče, on je u tajanstvenom odnosu s postotkom energije koja pokreće Gospodaricu kad se lati kućnoga posla. Užasna buka usisavača svrdla mi uši i neizostavno me obuzima ista mora: moj jastuk i ja usisani smo u dubokom snu. Brrr, ustajem na lijevu nogu, loše volje, s pjenom na labrdama, s apokalipsom u dnu oka. Na sreću, Gospodarica nikad nije bila zanesena metlom i krpom. Većinom zaboravlja i jednu i drugu pa mene poziva da skočim u dno njena kreveta. Pokriva me tada pokrivačem svog muža i zajedno hrčemo neko vrijeme dok čiča tegli u uredu. To je ružičasti život s velikim pahuljicama sreće! Raznobojni kristali koji se za me sažimaju u suncu, a i u danima kad lije kao iz kabla.

Zamislite, draga gospođo, da sam se večeras poveo za vama i galamio na svoj udes, bio bih izgubio časno lice. Zašto to, kad sam više volio da se pretvorim u lastavicu, i zbogom . . .

Nadajmo se da je moje otvoreno pismo dalo na znanje valjanoj gospođi s kim je imala posla. Briga mene za njihovo sažaljenje. Neka se ne usude izlijevati na me svoje potisnute osjećaje. Oni smrde po ustajaloj suzi.

Svoju Gospodaricu, nju ja volim iz ljubavi, a ljubav je nestalna kao kiša i lijepo vrijeme, ali ostaje između neba i zemlje. Zašto se zaustavljati na očevidnim stvarima? Mi se psi svrstavamo u dvije vrste: hipici i papučari. O tome bi DZŽ moralo biti upoznato i moralo bi u to uputiti svoje članove. S lutalicama ništa ne možeš početi, oni su bohemi, a mi smo drugačiji, za nas je Gospodar naš Bog, a dobro se zna što su bogovi: poštovanje i strah utjelovljen u dušu svemira. To rečeno, postoji, za sve, negdje, na nebu ili u paklu (meni to nije jasno), neka prokleta centrala koja se naziva sudbina i ona svime upravlja, pa joj ni filozof ni bilo koji stručnjak ne mogu doći do kraja. A pas pogotovo ne. Ali kako da to shvati ljudski rod opijen ambicijom?

Sređen život

Morao sam se roditi kao kućna muha, odletjeti kroz prozor i bzzzz... Ponekad sam suvišan. Suviše velik, suviše glomazan, pravi slon.

Pomičeš nam sagove.

Tvoji otisci vide se posvuda.

Ne penji se u naslonjače.

Dosta je četkanja tvojih dlaka. U kućicu!

Danas naredbe samo pljušte na moju adresu a da me nitko ne počasti ni pogledom ni milovanjem. Neki čudan nemir treperi u zraku. Dvorkinja krstari po stanu s krpom u ruci, Gospodarica je prati u stopu, jedna drugoj smeta da više ne može i, ne znajući više kojem se svecu obratiti, mene gnjave. Prva se znoji, na sve pore isparuje sinoćnje kobasice. Druga izgleda kao indijski general u svojoj kućnoj haljini ispod koje dobrano viri bijela noćna košulja. Iz njene razmršene kose izvija se tisuću zmija koje nikakva ukosnica neće više svladati. Potemkinova sela na dnevnom redu: *Očekuje se POSJET!*

Bilo je kupljeno mnoštvo različitog cvijeća. Gospodarica podrezuje, mjeri, zavirujući svakog trenutka u knjigu u kojoj vam se, na prvoj stranici, smije neka dama kosih očiju, klečeći u šlafroku. Naše cvijeće, svako u svojoj vazi, sad izgleda kao okrenute metle.

— Zlo po te ako u to takneš!

Nekad sam se penjao na stol da smažem makove. Ali shvativši duh poniženja koji vlada našim običajima, što se tiče buketa uglavnom su svi zadovoljni odvratnom i prašnjavom hrpom klasja i čičaka pa se dobro čuvam da im se ne približim od straha da mi ne izbodu njušku. Danas su, računajući s prigodom, sve uvelo cvijeće uklonili u ropotarnicu.

»Računajući s prigodom«, Gospodar je već jutros rano obukao tamno odijelo koje ga uteže kao navlaka za kišobran. To je pravi uzorak poslovna čovjeka koji je svu etiku i energiju stavio u službu potrošačke civilizacije pa prema tome nema snage ni istresti pepeljaru. Danas se iznimno potrudio prije odlaska u ured da svojim rukama postavi stolić i na njemu rasporedi viski, čaše i slane štapiće te nam tako pomogao da se, po našem starom običaju, ne razletimo na sve strane kad dođu gosti. Pažljivo se osvrnuo po stanu, pokupio sve stare novine, sve revije koje se okolo povlače pa je i njih bacio u ostavu, preko vreće brašna i luka. Nije isključeno da i mene, u obiteljskoj neurozi, dodadu toj hrpi, računajući »s prigodom«, kao onog dana kad je došla supruga našeg izdavača. Previše svjetska žena a da bi raspravljala o tako delikatnom sadržaju kao što su naši rukopisi, počela je govoriti o psima. Gospodarica je bila na sto muka. Samo da se ne pojavim, brašnjav i smrdljiv od luka! Eh! Da, kad nekoga iznevjeriš, udarac se vraća odakle je krenuo. Spašen tko je shvatio!

Danas me, da se prevrši svaka mjera, vukla u frizerski salon za dame. Prilike očito mnogo toga mogu podnijeti. Možeš misliti koliko ih se tiču mogućnosti moje izdržljivosti. One imaju granicu, bogamu!

Moram pošteno priznati da tu vrstu ustanova rijetko posjećujemo. U njih pristupimo jedino u značajnim prigodama, zna se: za Uskrs, za Božić ili u trenucima kad moja gospodarica sebe samu ne može ni živu vidjeti. Što ona traži u tom muzeju voštanih lutaka? Očito, da joj odšarafe glavu i namjeste drugu bez ikakve veze s ranijom. Da je ne njušim, ne bih je više prepoznao.

Kad već povijest zorno dokazuje da su čovjek i pas stvoreni jedan za drugoga, onda je strašno okrutno i sasvim nelogično što nam se ukusi za mirise toliko razilaze, a ima bezbroj dokaza privržene ljubavi s kojom pouzdano možemo računati. Kad bi samo žene bile dovoljno rafinirane pa da se iza uha namiriše s malo balege! (To čak i muhe tjera!) Ali ne, one više vole izazivati mučninu kužeći zrak prepršenim urinom nekakvog jarca, ribljim izmetom ili još češće, u oskudici pravog proizvoda, njihovom sintetičkom zamjenom. To je užasno! Tko me želi staviti na kinesko mučenje, neka me vodi kod frizera za dame.

— A što si tako neljubazan, moj dragoviću?

Svi me ovdje nazivaju svojim ljubimcem, svojim miljenikom, svojim zlatom. A još gore je, što misle da mi ugađaju! Tko je još ikada vidio da predstavnik moje rase voli laskanje?

Sklanjam se u krilo svoje Gospodarice. Čim zadrijemam prene me nekakav ogromni šešir na njenoj glavi iz kojeg zapahuje neka paklenska vrućina. Skačem na pod, sasvim izgubljen.

— Ubogi jazavčari, boje se i vlastite sjene...

Da Gospodarica ima i zrnce ponosa, usprotivila bi se. Ne bi li! Ona ista koja se kod kuće hrani samo Danteom i Shakespeareom, ovdje pohlepno guta sve horoskope što joj dođu pod ruku i deveta joj rupa na svirali što se o mene spotiču i što me guraju sa svih strana.

Lovački pas s ovratnikom od smaragda šćućuren u kutu na kraju salona, upire u me apatičan pogled kao da kaže:

»Nu! U istoj smo koži, kad ne možeš, pomiri se.«

Odgovaram mu repom:

— Prijatelju, ti si očit dokaz naše pseće uslužnosti.

— Gospodar uvažava moju osobnost, pa zašto ja ne bih poštovao njegovu? Odgovoreno mi je na isti način.

Taj irski seter namirisan lavandom pokazuje mi svoga Gospodara, čudnu vrstu dvonošca: pola-čovjek, pola-gospođica. Ima glas muškarca, a kretnje kao u neke vile. On upravlja poslovima. Čim se otvorio, moj plačidrug povjerio mi je sa zadovoljstvom da ima ljetnikovac sa sagovima od medvjeđe kože i od tigrovine kao i rijetku zbirku starih pušaka

obješenih na zidovima. Ako sam dobro shvatio njegov Gospodar frizer tako brižljivo poštuje njegovu osobnost da ga vodi u lov po staretinarnicama.

— To ti je danas u modi, pahuljice moja.

Prešlo je svaku mjeru! Karikatura bivšeg lovca s ogrlicom od smaragda i mene će pretvoriti u ženku. Zatvorio sam oči. Jesam li ili nisam i ja lovački pas? Jalovo pitanje. Moji gospodari smatraju da je lov preskupa i uvredljiva stvar. Lovištima vrve kunići s lažnim izgledom zečeva i fazani s kokošjim perjem. Okladio bih se da su ih, čim su izmiljeli u inkubatorima, dresirali kako će se spustiti ravno na vašu pušku. Jednom su mi obećali dan lova kao u vrijeme moga oca. Pasje mi vjere, to vrijedi ispričati!

Morali smo prijeći više granica i nekoliko željeznih zavjesa. Tamo je najbolji prijatelj jednog radnika moga Gospodara imao sestru kojoj je muž bio bratić treće žene nekog druga ministra. Otac te gospođe drugarice, još pun nostalgije za privatnim poduzećem, bio je lugar. Nadzirao je jedno lovište svog uvaženog zeta i organizirao je, za isplaćenu »skromnu« napojnicu, veličanstveni naoružani pohod u jednom zabranu prepunom divljači.

»Šumski kutak u kojem sve vrvi od srndaća, jelenova, medvjeda i veprova. Posreći se, da ih rukom tičeš.« Tako je pričao stari lugar podjarujući žeravicu u kaminu. Svi smo posjedali oko njega. Bio sam šutljiv, uvijen u se, zbog prave lovačke groznice.

»A naš Dodolino, kako bi bilo da ga ostavimo ovdje na miru?«

»Ovog jazavčara? Nizaboga! Zapamtite: ulovit će lisicu!«

U pomoć!!! Moj otac, pokoj mu duši, bio je silan junak u ratu na lisice. Majka nam je pričala da ga je prvi put vidjela kako prolazi našom ulicom sav nakićen flasterima. Hodao je na tri noge, bez jednog uha, držeći se kao Van Gogh. Ona mu se podala iako je bila dobrano mlađa od njega. Gospodari su lisicu dali napuniti slamom da bi ovjekovječili uspomenu na taj događaj. Pa i mnogo godina kasnije kad je već odavno jadna životinja, izgrižena od moljaca, počivala u dnu tavana, svaki put kad bi je otac otkrio, lajao je tako bijesno te smo se bojali da ga ne udari kap.

U šumi smo krenuli u duboku mrklu noć. Samo naši koraci usred sablasne tišine... Obrisi i sjene priviđenja, vukodlaci, bauci s nakaznim rukama, naduvenih trbuha, osakaćenih nogu, micali su se iznenada. O jadno moje srce kako je bez predaha bježalo, išlo i vraćalo se od glave do pete, a nikoga da me ohrabri... Tek mnogo kasnije te su aveti poprimile oblik stabla ili grma.

Hodali smo sate i sate, penjući se i silazeći, silazeći i penjući se. Nebo je počelo poprimati sedefasti sjaj a ja sam mirisao samo rosu. Ta je šuma bila začarana, u njoj čak ni jedna jedina ptičica nije cvrkutala. Ni muhe, ni komarca na obzoru. Ni zujanja.

Ništa nije paralo tišinu. Jedino su mi se, tu i tamo, smješkali mali cvjetovi. Sunce nas je već pratilo. Ali je onaj fosilizirani lugar, ni pirka ni kanjac, još mrmljao u bradu da nismo u zoološkom vrtu i da divljač nisu skakavci. Treba još strpljenja.

Kad smo, poslije dugih sati hoda, izbili na čistinu, moj se Gospodar, na kraju snaga, bacio raširenih ruku na djevičansku travu. Gospodarica, nadahnuta tim položajem, stala mu je nogom na trbuh, prebacila pušku preko svoga ramena, nabila tirolski šešir na zatiljak i namjestila se, pobjednički, za spomen-fotografiju. Ja sam se pretvarao da lovim jedinog leptira koji je nekim slučajem lepršao u toj pustinji. Ni za sve blago ne bih se bio dao fotografirati. Ipak pripadam najhrabrijoj rasi pasa. To će vam potvrditi sve enciklopedije. Usuđujem se progoniti lisicu sve do njene jazbine pa i unutra, a to je na smrt i život. Bacam se na svoj plijen i ne odstupam, ili lisica ili ja! ... Eto, dakle, tog dana, tog jedinog dana kad mi je bilo dano da dokažem svoju hrabrost, kad sam imao priliku slavom se ovjenčati, dakle kažem, tog slavnog dana, lisice su se, ako ih je ikada bilo u tim predjelima, potajno dogovorile s vlastima da ne izazivaju prljave građane.

Takvi su gospodari

Čim su inozemni zastupnik i njegova supruga pozvonili na vratima, jasno sam predosjetio da ću završiti u ropotarnici među starudijom od praznih boca, posuda za kompot i slanine koja trune. Spasilo me je što su brzo zaželjeli da ih zabavljam. Gospodari izmoreni od sporazumijevanja sa svojim uzvanicima pomoću rječnika i onog što pamte iz škole, tražili su u očaju kako oživjeti razgovor. Vjerujte mom starom iskustvu, ništa ne može tako dobro ispuniti prazninu šutnje kao domaća životinja. Tek što sam stupio u sobu jezici su se razvezali: This is our sweet doggy, doggy. Bez mnogo riječi, postao sam zvijezda te večeri. Ovo je trenutak koji je Gospodarica izabrala da mi zada udarac:

— Dodolino, večeras izlazimo. Ti ćeš čuvati kuću. I neću ludosti, nikakvog brčkanja. Čuo si? Obećano?

U tren oka svi su otišli. Vrata su se sklopila za njima, ključ se dva puta okrenuo u bravi. Ti škljocaji raskolili su mi srce. Ah, bijednici, nestali su a mene ostavili za sjeme. Švrljam po stanu, a koga, što tražim, kakav to izlaz? Sve te stolice, stolovi, ormari, sagovi čiji miris znam napamet, zaista mi oni neće utažiti glad. Egoisti su otišli u restaurant, naklopat će se tamo, a ja, ostavljen na cjedilu, glođem dosadu. Moglo bi se po tome zaključiti da se ne znam dobro ponašati u restaurantu. A ja, eto, znam tako strpljivo čekati svoj red da mi je konobar jednom za nagradu ponudio restana pileća jetrica. Voda mi još i sad navire na gubicu! A i špagete mogu jesti kao pravi Talijan. (Ovdje prilažem fotografiju u slučaju službenog poziva na večeru.) Budite spokojni, držanje za stolom

za me nema nikakve tajne. Gospodarica mi to utuvljuje u glavu kad ima vremena, kad je loše volje, kad joj muž nestane pod izlikom ne znam kakve sjednice, one crnke ili plavuše, tko bi znao. Tada čak održavamo primijenjene vježbe vladanja. Ona me smatra pravim sugovornikom, razgovora kao sa sebi ravnim, naziva me svojim dragim prijateljem, jedinim koji joj je vjeran. A večeras, čim sam se usudio zinuti da protestiram, ona mi je začepila njušku, zauzvrat nije zaboravila namješteni smiješak namijenjen inozemnim gostima.

— Začepi gubicu, nepristojna životinjo, danas nisam od volje da izigravam dobrostivu gospodaricu. Nestani kao strijela, idi spavati, puna nam je pipa tvojih hirova, a ako se ne slažeš, idi se žaliti svom nekakvom »sindikatu«.

Počet ću zavijati, režati, štektati pa ću barem izmučiti sve susjede. Bergame*, moj glasoviti pobratime, pokoj ti duši, kako si dobro poznavao ljudsko srce! Treba iskesiti zube na višu kastu. Ako DZŽ, naš sindikat, kako ga ona naziva, kad bi bio zaista suvremen sindikat, morao bi imati »S. O. S. telefonsku službu« da odgovara na vapaje životinja u očaju. Večeras bih izlajao svu utrobu, sve bi došlo na vidjelo. Rekao bih da me je Gospodarica, kako bi me se otarasila, *nel mezo del camin della mia vita,* već dva puta prognala, u dvije različite zemlje. Najprije k punici, a onda k šogorici. U ono vrijeme ona je bila mlada nevjesta, slijepa od ljubavi, nabrekla od strasti, egoizam joj je izbijao na sve pore, sva med i mlijeko s mužem, i eto, jednog jutra strpali su me u nekakvu košaru i otpremili avionom. Sam u smrtnom strahu, bačen kao zavežljaj među prtljagu u utrobu neke nemani koja se u zaglušnoj tutnjavi digla pod nebo i koja me svakog trenutka mogla razmrviti u prostor, osjetio sam u dnu duše onaj udarac nogom koji čovjek iza leđa odrapi sigurnoj i nesebičnoj ljubavi čim mu više nije potrebna.

Brzo, poslušajmo! Kola su se zaustavila pred kućom. To su oni! Već su se ipak vratili. Dobrostivi su, a nisam ni ja zabadalo, nisam tvrdoglav. Ipak ću u prvi mah hiniti nekakvu ravnodušnost. Ima nade da su mi donijeli koju kost. Da nadanje ne bude ludu radovanje! Što? Kola opet kreću. Tišina... grobna tišina sleđuje me.

»Samoubojstvo napuštenog psa«, masnim slovima u novinama! To će biti pouka svim gospodarima na svijetu. Ne igra se s vjernima.

Ma nemoj, moja voda u kuhinji a moj skromni ručak na novinama! Taj miris crnih slova tek izašlih iz tiska stvara mi muku u želucu iako sam pregladnio.

Kasno je, živci mi igraju, trebat će i ovog puta pribjeći nekom sredstvu za umirenje iako mi je zabranila da ništa ne dodirujem. Vrlo važno. Na stolici je njena nova plisirana suknja, bluza i čarape, sve ću to odvući u svoju kućicu i smotati u mekanu kuglu... Kakav melem. Lijek počinje djelovati; odmah se osjećam mirnije, sigurnije. Njena suknja

* Cervantes.

kao da je ona uza me, sve miriši po gospodarici i... doviđenja, volim pribjeći u zemlju snova. Domalo će oni doći, samo što nisu na vratima, i mirisat će u zamotku pileći batak. Ako sam u snu nemiran, ako trzam nogama, to znači da se spremam za doček i da sanjam o skokovima sreće.

Nema više govora ni o lijevoj ni o desnoj nozi, mi smo na ratnoj nozi. Rat je izbio jučer poslije ponoći zbog neke sitnice kao i svi ratovi. Čaša je bila puna, kako kaže Gospodarica, a kobna kapljica postade ona zamotana suknja koja upravo sada lepršа na balkonu, kao neprijateljska zastava. Činila mi se ludo ukusnom, ako želite moje mišljenje, onako ukrašena s nekoliko dodatnih nabora u dijagonali i vertikali. U modnom izlogu pobudila bi senzaciju. A ipak nije bilo načina da se izbjegne rat. Gospodara, koji je sinoć bio dobro nacvrcan, obuzeo je ludi nezadrživi smijeh kad je ugledao suknju u mojoj kućici. Na moju nesreću, usudio se da me opravdava smatrajući da, s obzirom na moju narav, nije više moguće mijenjati navike i savjetovao je da se ubuduće ostavlja za mene neka prnja. Zašto ne ovu ovdje, kad je to upravo ona slavna večernja haljina od sivog velura u kojoj je njegova žena uvijek, već od bračnog putovanja, izgledala kao miš? Nije promašio... Incident se dobrano zaoštrio. Preostala je samo unakrsna paljba banalnih istina.

Ona: — Pozivaš gospodina u restaurant jer ti to odgovara da ga ne moraš izvoditi u šetnju prije spavanja.

On: — Sad se javila prava, ona koja je napravila od njega svojevrsnu obiteljsku relikviju i koja nosi njegovu fotografiju u našem zaručničkom medaljonu.

Ona: — A tko je psa naučio da kao lud skače damama u krilo hrabreći ga »stari, kako bih ja volio biti na tvom mjestu«?

On: — A što drugo preostaje čovjeku kad je obdaren ženom koja plače od ganuća svaki put kad nađe kost svoga psa sakrivenu pod svojim jastukom?

Basta!

U uzajamnim napadima poslužile su im sve moje dobre navike da ih jedno drugome baci u lice. Rasplamsala se ozbiljna paljba. Ja patim i neka mi sav svijet bude svjedok. Ako se bio udostojao pročitati ranije poglavlje, znat će da nisam iz želje za osvetom posegao za sredstvom za umirenje. Samoća vas izludi, to je najgora bolest, zgužva vam svu dušu, svede je na papirnatu kuglicu. Pa dobro, zgužvao sam nekoliko krpa, taman posla! To je sasvim nevina reakcija jednog psa u očaju.

Prisiljavam se na dobro vladanje, puknut će mi mjehur, zatjeran sam u klopku. Gospodar je otišao zalupivši vratima a gospođa je ostala u krevetu u znak oporbe, oboljela od napada telefonomanije. Ni ne slušam taj vječiti refren o muškom egoizmu koji te građanke trube iz toplog kreveta dok se njihovi muževi uništavaju na poslu. Ta prljava priča o suknji zaista je ništavan povod da bi mogla ocrniti nas, svoje muškarce.

Već sam tri puta stavio u dno njena kreveta svog crvenog mačka što kmeči. Tri puta oborila ga je na zemlju kao da to ništa nije, nehajno, vrškom noge, telefonirajući neprestano.

Konačno ustaje ne obdarivši me ni jednim pogledom, ide ravno na balkon, pred suknju, pregledava je... Čim je nekoliko kapljica vode palo iz neba, suknja je opet postala kao što je i bila. Trenutak je da se otkupim. Skrušena pogleda odmjeravam sreću. Da bih pridonio svome pomilovanju idem je zbuniti vještinom držanja ravnoteže i postaviti se molećivo, na stražnje noge. Avaj, pao sam, pun žara, natraške, ali se, u pirueti koja više priliči foki nego psu, podižem što najbolje mogu na stražnje noge.

Ima li ona dobrohotan smiješak za me ili je to samo iluzija? Ruga li mi se? Kao da me ne pozna odlazi u kuhinju, otvara hladnjak, vadi smotuljak.

Skačem, da se sve iskri. Pod nosom komadići dobro pečene teletine, lordovski doručak! Na jučerašnjoj gozbi ona ih je brižno pokupila za svog Dodolina. Sad ih moram smazati u jednom zalogaju.

Povjeravanja

Mi jazavčari, gledajući vas u oči, žudimo za ljubavlju, izgovaramo molitvu na svoj način. U povodu toga, dopustite mi, nekoliko intimnih povjeravanja. Stalo mi je da vas prosvijetlim u nekoliko stvarčica. Poznato je da se vi dijelite u dvije kategorije: oni »za« i oni »protiv« nas. Oni »za« već su odavno razumjeli da na svijetu postoje samo ljudi i jazavčari. Oni »protiv« dijele se dalje u dvije struje: struja koja, svojim stavom, ne voli životinje. Tim antisentimentalcima nije vjerovati. Savjetujem: zaboravimo te kljaste duše. Drugu struju predstavljaju oni koji vole sve pasmine pasa osim moje. »Smiješan je, neskladan, križanac štakora i krokodila.«

Neću govoriti ni o našoj inteligenciji, ni o našoj mudrosti ni o našoj hrabrosti jer su neosporne. Stalo mi je istaknuti naš smisao za osobni red, za čistoću koja, na koncu konca, vama pričinja mnogo zadovoljstva. Taj osjećaj reda dugujemo našem germanskom porijeklu. Heil Teckel! Optužit će nas zbog nekakvog individualizma, dapače zbog nehaja. Grešku će objasniti latinski utjecaji. To je dovoljno! Ne volim junake na jeziku.

Jao meni, treba biti iskren do kraja. Tjelesna ljubav, ona je jedini čin koji nam postavlja neko pitanje. Da se ne bi reklo da smo impotentni, daleko od toga, ali naše svinute noge lako nam poremete ravnotežu u onim božanskim trenucima. Pa ako nas gospodar zaista voli, umoljava se da bude uz nas i da nam pomogne.

Ipak nije bilo problema kad je jedan moj kolega izgubio nevinost s pudlicom, s jednom koja bi i sveca bacila na paklenske muke. Naprosto mu je pokazala naslonjač... i hop, skočio je. Bilo je to jednog blagog

kišnog poslijepodneva, gospodarice su ih ostavile same bez ikakve bojazni... »Jazavčar je suviše nizak na nogama, nema opasnosti.« Pouka je da se ne treba pouzdavati u muško. Mužjak se snađe s onim što mu je pri ruci.

U povjerenju, mislim da sam *amante timido*. Borbe pasa oko ženka ostavljaju me hladnim, nisam ni silovit ni asket, jednostavno mi je draži moj slobodan izbor. Vodit ću ljubav kad hoću i s kim hoću, pa iako je kriza ja ću sam birati. Već pogađate, bit će to ona, glasovita šampionka i ni jedna druga. Nikad se neću zaboraviti do tog stupnja da opsceni čin vršim nasred trga. Za to sam prevelik gospodin. Da li je ikada itko od moje pasmine viđen u tako nedoličnoj situaciji? Bit će mi draže da dama o kojoj je riječ dođe u moje prebivalište. Kod kuće, nervi su mi opušteni, uza me je moj Gospodar. A sad zamislite da sam jednom morao poći na rendez-vous u trgovinu pasa. Gospodarica je tog dana bila na putovanju. Dvorkinja, primivši poziv, nasilno mi je navukla kišnu kabanicu u kojoj izgledam kao jabučni crv i odvukla me tamo bez ikakvog obrazloženja. Ostao sam čitav dan u toj radnji, šćućuren u kutu, drhteći, opsjednut mišlju da su me stavili na prodaju... Ženkica koja mi se bez prestanka nudila, oprašivala mi je nos svojim gorućim repom. Užasno mi je išla na živce koji su već bili dovoljno rastrojeni od straha. Tek sam navečer, kad me je gospodar osobno došao tražiti, prokljuvio u čemu je bila moja obaveza. A kao dodatak, mogao sam biti plaćen da je izvršim! Da sam znao bio bih se pripravio duhovno i tjelesno, tražio bih da me Gospodar ohrabri, jer se muškarci međusobno pomažu. Kratkih ili vitkih šapa, ružan ili lijep, svaki mužjak prirodno razvijen sanja da bar jednom u životu bude gigolo.

Ovog poslijepodneva, obavljajući kupovinu, ponio sam se kao pravi kavalir. Stil je malo starinski ali pravi muškarci, svi koji vole pratiti neku ženu jedino iz zadovoljstva da se dive njenu profilu, prisnim boricama oko usta, lepezi sitnih zavoja oko njenih očiju, svi bi se oni složili sa mnom. Svejedno da li je to sestra, ljubavnica ili majka, muškarac postoji po ženi i za ženu. On traži sebe u njenu pogledu, sluša njen glas, njenu intonaciju u kojoj se skriva sav svijet. Ona je, u tom trenutku, vas izabrala da je pratite, vas je zapala čast da joj nosite sitnice koje ste zajedno kupovali. Između vas se useli neka tajna veza, neka radosna srdačnost, počinje igra velike djece, kao da oko vas odjednom zvoni tisuću zvončića... Tako se događalo negda u vrijeme istančanih veselja.

Danas, otišli smo ravno u Namu iz koje smo izašli natovareni kao mazge. Ona je nosila namirnice, a ja svoj remen i novine. Jednom tjedno snabdijevamo se živežnim namirnicama. Za svakodnevnu uporabu ostaju nam knjižare i kobasičarnice. Tako je ugodno kad drugi za vas pišu i kuhaju!

U Nami nas sve čeka, spremljeno, kao naslikano, pod prozirnim celofanom tako savršeno omotanim da moj njuh koji, kad treba i zid probija, ovdje zataji. Brda voća, povrća, mesa, tjestenine, sira. Crveno, zeleno,

ružičasto, bijelo, žuto, sve se sjedinjuje. Raskošne slike, izložba super-realizma za one čija se fantazija raspali kad to ugledaju i koji ta čuda prireduju s umijećem tako da izgube onaj svoj tipičan okus po rastopljenom negativu filmske vrpce.

Obučena u iznošene traperice koje je naslijedila od brata, u pulover koji je digla mužu i u kojem sva pliva, s vunenom kapom na glavi koju je nabila do ušiju, moja se Gospodarica, tako smiješno odjevena, upravo sjajno osjeća. Ljudi spontano teže da se međusobno izjednače. Ako je uniforma traperica pobijedila maoističku uniformu, to je naprosto stvar reklame. Gospodarica dakle napreduje u stopu sa sebi ravnima koji prolaze, idu, nestaju u očima svojih bližnjih, u očima koje su okrenute prema unutrašnjosti, zaokupljene upravljanjem teškog prometa svojih misli, u očima ravnodušnim za uličnu buku, za nagomilane hrpe vozila. Grupa štrajkaša dolazi sve bliže. Navikli smo na njih naletjeti svuda po gradu. Stupaju rame uz rame, srce uz srce, pod visokim pokroviteljstvom nekog kaponje, crvenog ili crnog, tko bi znao, meni to nije jasno, jer se to uvijek događa u ime univerzalne ljubavi. Stižu sve bliže i skandiraju: »Istrgnimo pandže...« Kome? Nama životinjama? Užas! Večeras na televiziji postat će jasnije. Do tada, da se obranimo za svaki slučaj, mjesto skretati desno, zaokrenut ćemo lijevo, kao i toliki drugi, automatski. Gušim se u svojoj zelenoj kabanici koju je stroj za pranje još više stegnuo. Teret koji nosim u gubici zarobio me, ni svoje potrebe ne mogu utažiti kako pravila umijeća zapovijedaju. Nema ni govora da bih mogao onjušiti mjesto, ni u pitanje ne dolazi da podignem nogu, moram zaboraviti da sam muško i preobratiti se u ženskicu... Baš sam dobre sreće! Upravo kad sam mokrio, čučnuvši na svoje dvije dobro raširene noge, s njuškom glupo uperenom u nebo, škiljeći pažljivo jednim okom na stvari u gubici, upravo u tom času prošla je moja šampionka lagano zveckajući zlatnom medaljom, svojom prvom nagradom na natjecanju. Skoro sam umro od stida... Ona prva rekla mi je ljubazno »ciao«, nježnim glasićem, diskretnim lajanjem dame s urođenom elegancijom. Je li to bilo iz nježnosti, iz ljubeznosti ili je to bio znak kneževske superiornosti prekrivene samilošću prema teškom radniku, nekom jadniku koji tegli na putu? Izgubila se među prolaznicima, mašući dražesno repom... U času zanosne nesvjestice, skoro sam pustio da mi nasred ulice ispadnu stvari iz gubice samo da nju dostignem, da joj samo liznem stražnjicu pa bilo to makar jedan jedini put u našem životu. Borba je bila kao u Corneilleovim tragedijama, ali sam izdržao i ponosan sam toga radi.

Nekoliko dvonožaca zastalo je otvorenih usta kad su vidjeli kako prolazim. U današnje doba, neki gospodin koji nosi smotuljak nekoj dami, a pogotovo kad je to jazavčar, djeluje doista komično. Hajde, hajde, takvi ljudi i takve životinje, to je neozbiljno.

Zlatni kavez

Gospodar je na putovanju. Vidi on svijeta. To je poslovan čovjek, a što je to, zna se. Mora susretati mnoštvo drugih poslovnih ljudi, u drugim gradovima, u drugim zemljama, ponekad i na drugim kontinentima. Koliko su »chartersi« krcati zajapurenim turistima što se klate znojeći se i dašćući s deset plastičnih torbi u svakoj ruci, isto su toliko »jetsi« prekrcani gospodom srebrnih zalisaka, koja su obučena u odmjerena odijela, obuvena u besprijekorno olaštene cipele, većina ih je snabdjevena laganom diplomatskom torbom, darom pažljive supruge. Na taj način »managersi« jure s kraja na kraj kugle zemaljske da bi mogli dinamično srediti svoje poslove. Pozivaju se i dozivaju, dogovaraju susrete i sastanke svuda po svijetu, putovanja se množe, trustovi se zbližuju, a oni se, prešutnim dogovorom, složili da njima pripada pravo podignuti oči k nebu i proglasiti se žrtvama dužnosti pred svima onima koji stoje na mjestu i tegle mjesto njih, između četiri zida nekog ureda.

Među nama rečeno, treba li vas toliko sažaljevati? Dajte, prijatelji, zar vam ta vrsta trgovine ne dopušta da izbjegnete svakodnevnu koloteČinu, da bez poteškoća promijenite okolinu, prehranu, a da ne govorim o televiziji, jer ako se pouzdavam u izvještaje svoga Gospodara proizlazilo bi da gotovo sve večeri u inozemstvu provodite ukočeni pred televizijom, sami i napušteni, u ledenom holu nekog anonimnog hotela. Toliko toga mijenjamo u navikama, toliko toga... Morajući mijenjati, mijenjamo sebe same, kad se ukaže potreba da ne zaostanemo za drugima. I ja ponekad sanjam kako ću postati jelen ili tigar i dajući slobodu svojoj mašti mijenjam čak i način hoda.

Muško je najbolji glumac.

Uveče, zamišljam svoga gospodara za stolom pod voštanicama, pred njim je boca dobrog starog vina. Oči mu blistaju, zna se, gurman je. Ogromni tartarski biftek je najmiliji. Oblizujem se. Kao desert, naručit će onaj famozni božanski nabujak. Jednom kao nijednom. Uživa u svom nabujku i, zamislite, iznenađenje: božanstvo se pretvara u dražesno stvorenje koje je došlo sjesti, a kako nego slučajno, njemu sučelice. Ljepotica je stavila, gotovo na svoj tanjur, sićušnog pekinezera tupaste njuške. Gospodar ustaje, divi se dražesnom primjerku, nježno ga miluje. I on u kući ima pekinezera, da, da (sic!) Eeee, ali nije tako lijep, ne, zaista nije tako lijep...

Kako, uz te priče, onda ne zaboraviti i svoje godine i svoju adresu?

Sutradan, mamurne glave, žuri na odlazak. U taksiju, pred očima ispod otežalih vjeđa, nižu se nezaboravni trenuci prošle noći da se rasplinu u času kad brzo treba platiti vožnju. Ti trenuci tonu u zaborav dok on trči uhvatiti svoj avion. I on, poslije uzletanja, čvrsto vezan uz sjedište, tone u san pravednika. Savjest je jednog menadžera čvrsta i široka kao njegova ramena, a na nju se može bez straha osloniti i hrkati.

Eto, naš je otišao i, kao svaki put, iza njega se provalila praznina. Gospodar, on zaprema prostor, on obavezuje na neki red, a ponajviše kad nameće svoj raspored, svoje sklonosti. Jede se očito ono što se sviđa muškarcu, sočna bravetina, kuhana govedina kako ju je baka spremala. Kad njega nema, posti se, škrtari se na kućnim troškovima, životari se, ruča se umjetna juha i beskvasna pogača od koje se ne deblja. (A ja obožavam kruh!) Pomislite da se sirovina od koje se prave te juhe uvozi iz pampa. K nama dolazi više ili manje natrula na prekooceanskim brodovima. Otkrio sam to u jednoj luci, kad su sirovinu prekrcavali u kamione i slali izravno u tvornicu. Tako mi riječi i njuha psećeg, ne pretjerujem, to je bila smjesa crvljivih kostiju, ušiju i smrdljivih kopita svih vrsta prekomorskih sisavaca, čak i prethistorijskih deva. U nedostatku boljega, i ja se volim potčiniti dijeti i gutati ribane mrkvice da laskanjem pridobijem Gospodaricu.

»Pas na sliku i priliku ljudsku, priznajte da je to dirljivo!«

Budimo iskreni. Ona i ja imamo isti ukus. Od popodnevnog čaja, pseći glad (prilika da se to kaže) muči nas i trčimo, što nas noge nose u najbolju mesnu radnju u gradu. Iz jedinog razloga, da bih se podao toj strasti, prisiljavam se, začepljena nosa, gutati ribane mrkvice. Očito je da bismo nas dvoje prodali dušu đavlu za dobru kobasicu. Posljedica posnog dana, prava je svečanost, naša najsavršenija večera u dvoje.

Danas, jer je nedjelja, ručamo ostatke hladne kokoši s okusom ribe, ali ne sitničarimo, bilo je jestivo. (Hvala tebi, izdašno more, koje nam omogućavaš da šopamo i naše koke.) Kavu smo popili zajedno, u pravom smislu. Ona je pila kavu a meni je pripao šećer što ga uvijek stavlja na vrh moga nosa. *Panem et circenses,* jadna ljudska stvorenja, to im uvijek treba! »Jedan, dva, tri, hop!« Brzim i točnim pokretom glave odbacim kocku u zrak i uhvatim je kako bih je zagrizao da sve puca.

Ostaje nam i slobodnog vremena! Sinut će joj ipak neka ideja. Nju spleen superciviliziranih nije toliko pokvario da bi je lišio svih sposobnosti improvizacije. Zadnje nedjelje pozvala je nekoliko mojih kolega: ruskog hrta, dva španijela, brata i sestru, i njemačkog ovčara. Bio mi je rođendan i poklapao se s rugby-utakmicom koju su njeni prijatelji, gospodari tih pasa, željeli gledati. Tako je ona postala pseća dadilja. Za tu priliku svi su tepisi bili smotani, bila je ponuđena obilna marenda: kobasa, faširano meso i po zdjelica vode svakome. Kolege su bili oduševljeni. Šaljivdžije španijeli bili su izvan sebe od veselja, jedino su im nedostajale kastanjete, trčali su svuda po stanu, klizući se po glatkom mramoru u hodniku, a kad je ponekog uhvatio njemački ovčar, odmah ga je pretvarao u koprcavu lanenu krpu kojom je laštio pod. Izazivao bih ga da ispusti plijen, a ludom lajanju i smijehu nije bilo kraja kad bih uspio zagristi ga u potkoljenicu i time ga prisiliti da se baci za mnom u potjeru. Naviknutiji od njega na bojno polje, nestajao sam u hipu povukavši se u svoje skrovište, u prostor između hladnjaka i zida, sasvim

po mjeri jazavčara. Izlazio sam spljošten kao glista. Nizale su se vještine i vragolije. Samo je hrt odbijao da se pridruži našim igrama, šutio je i pratio nas tako žalosnim i izgubljenim pogledom da nam je parao srce. A onda je, odjednom, ispio sve zdjelice, po ruski, samo da utaži svoju melankoliju i kao svi Slaveni osjetio je, iznenada, da u njemu raste vrutak života, neodoljiva potreba da otvori svoju dušu ... Tada je prišao prozoru, podigao nogu o zastor i jednostavno pustio vodu, kao iz slavine, ne trepnuvši okom. Oni sentimentalni hidalgi bacili su se na dva druga zastora i stali ga oponašati. Nijemac, u skladu sa svetim germanskim pravom, nije dopuštao da bude pobijeđen na cilju, poništio je, in extenso, vodu ruskog hrta takvim vodopadom da se nitko nije usudio spriječiti ga. Sve se to odigralo munjevitom brzinom pred očima naše zabezeknute i smetene dog-sitterice ...

Ova se nedjelja rasteže kao crijevo. A da lajanjem uzdrmam našu inerciju? Možda bi malo izašli naživati se zraka. Ah, besmislica, ni pas ne može opstati na tom vremenu. Uostalom, u nedjelju nema ni žive duše u gradu. Ekonomska kriza i prazni džepovi pune se kisikom na selu. I nije baš zanimljivo, uza sve drugo, prelaziti preko isušenih potočića što su ostali na ulicama od petka uveče.

Gospodarica neočekivano odlazi prema klaviru, pogledava me zavodljivo kao da kaže: evo, želim te utješiti. Ponekad ona svira za Gospodara i za me, a to je za nas vrhunac blaženstva. Malo sam naherio glavu, pratim svaku notu ... Radite kao i ja, otjerajte svaku drugu misao i čut ćete božanski govor vječnosti.

Danas svira nekakvu mačju deraču. Moraš začepiti uši. Ah, prestani!

— Dodolino, da malo zapjevamo?

Uuu, uu, uu, namjerno pjevam krivo. Nadrapao sam, povlačim se u svoju kućicu. Neka se prihvati televizije! Njoj se ona gadi, kao i meni.

— Dodo, izmislila sam. Idemo u zoološki vrt.

Govorio sam vam da će smisliti nešto svojom glavom. U zoološki? Nedjeljom poslije podne? U sumornu novembarsku nedjelju, kročiti po živom groblju! Držat će me na kratkom lancu i još k tome navaliti mi brnjicu. Ništa boljega nije mogla smisliti da me utopi u tjeskobu. Podvio sam rep. Baš nju briga za to. Iz nezajažljive znatiželje za životinjski svijet, odvukla bi me i u džunglu.

— Miči se, miči, stara lijenčino, požuri! Treba razgibati šape.

Zima vam prožima kosti. Zoološki je prazan i sve su životinje u svojim rupama i kavezima na odmoru. Što mi je drago! Medvjedi, vukovi, kune, tigrovi, svi oni spavaju. Da se barem nitko od njih ne probudi!

Prelazimo prag zimskog prebivališta lavova. Sve je pusto! Ni mačke nema! Sami smo s kraljem i kraljicom životinja, okruženi tišinom. Natrenutak pokušavam zaboraviti rešetke, u slavu njihova veličanstva. Kralj sjedi preda mnom čučeći, glavu je ponosno zabacio unatrag kao da pozira nekom kiparu. Ne usuđujem se trepnuti. A on mi ne udjeljuje ni je-

dan pogled. Čini se da ima uzvišene brige, a da bi poniknuo svojom kraljevskom glavom do jednog podanika, koji bi mu, zacijelo, ostavio dojam neke kobasičice. On bi sto ovakvih smazao za »gablec«. Bogovi, kraljevi i mačke, po mom su mišljenju, inkarnacija okrutnosti. Krv toga trojstva teče u njegovim žilama. Srećom je u kavezu! Mogu mu se bar jednom približiti bez straha. Duge godine ropstva nisu oduzele sjaj njegovoj dlaki, ni prorijedile njegovu kraljevsku grivu, niti su smanjile gipkost njegovih mišica. Na dnu, u kutu, njezino visočanstvo lavica, upravo se probudila. Po stasu nije ravna svome suprugu, ne dosiže ni njegovo dostojanstvo, ali način na koji zijeva svjedoči o vrijednosti te iskusne odaliske. Otvorivši konačno svoje zlatne oči, kraljica s nasladom gleda sve svoje udove, liže ih redom, licka se, proteže se kao zmija na suncu pa se pohotno diže i kočoperi se kralju pod nosom, njišući otmjeno stegnima. Kralj se u početku pravi da je ne pozna i onda, i ne htijući, njegove oči zasjaju, prati je pogledom kao da ispituje, zabavljen, gipkost tog mačjeg hoda.

Sad se on digao, prati je u korak, a ona se naglo okreće, njuši mu grivu. Uzvraća joj potezom jezika po zalisku gdje ostavlja svijetleći trag pjene. Ona ga odmah nježno grize u slabine. A on je tada obara na leđa vještim potezom šape u kojem se miješa nježnost i odlučnost. Opire se, a to je samo njeno lukavo pretvaranje, popraćeno zavodničkim jecajima ... U zanosu, nagnuo se nad nju i svu je prekriva poljupcima od glave do pete.

Zaustavljam dah.

Okreće je pažljivo, zatvorenih očiju, sad na jedan sad na drugi bok kao da je hoće bolje umotati u žar svoga milovanja, a onda je iznenada, vještim pokretom, brzim potezom šape, svaljuje na trbuh pa je, zadivljujuće brzo, podiže, uspravlja i svu je tada pokriva svojim tijelom, zgrabi je ... Podaje se nasladi dašćući i stenjući tako božanstveno da je i mene obuzelo neko blaženo golicanje po cijelom tijelu.

Sav sam zadivljen tom iznimnom nedjeljom. Sanjam onaj prizor, naslađujem se do mile volje. Neću više nikada zaboraviti poetsku snagu tog ljubavnog čina. Nadahnjuje me željom da ih oponašam, da se što prije oženim, pa i pod cijenu kaveza.

Markiza Gertruda Crven-Pahulja

Upravo me Gospodarica ponovo čita.

— Stari moj, ti samo o sebi govoriš.

Priznajem, da bih joj ugodio, kako bi bilo poštenije crpsti inspiraciju u njenu životu, sve misleći *in petto* da život Gospodarice ovisi o mom i Gospodarevom. S obzirom na to dobro smo je odgojili i, usprkos

našim obiteljskim razmiricama, on i ja, možemo bezbrižno spavati. A zašto isticati naše pedagoške uspjehe? To bi značilo beskorisno krnjiti svoj ugled.

Govoriti o ljudima općenito? Modelirati s njima blato ambicija? Izgubljen trud, borba nije izjednačena. Čovjeku je stalo da ima isključivo pravo u toj domeni, a ja nisam dovoljno obdaren mozgovnim zavijutcima. Čovjek je zamišljen na sliku Božju, ne zaboravimo to. A kad bih ja bio čovjek i kad bih se toliko volio, težio bih prema čvršćim oblicima. Pronašao bih na koji način kristalizirati svoje tijelo i dušu, da ne počnem truliti, da vječno ostanem lijep, snažan i ... prisutan. Ja, hridina! Vjekovi bi me pozdravljali u prolazu, svi stvorovi odavali bi mi počast ...

— Ako ti je, Dodolino, toliko stalo ostati na ovoj zemlji, uvijek te možemo ispuniti slamom a tvoja duša, ako je ikako imaš, ostat će treperiti na vrhu tvoga repa.

Ismijava moju animističku teoriju? Životinja zaista nema duše! Moja bi ozbiljno bila u pitanju? Kakvo svetogrđe. Gospođa zaboravlja da čak i neke rajčice, kad s ploča čuju »Romance d' amour«, rastu brže od drugih i bujaju od radosti. To je dokazano.

Duša je u svemu i posvuda. Duh koji se skriva i samim učenjacima! Ne tako žestoko, draga Gospodarice, čuvajte se prenaglih zaključaka. S kojim pravom isključiti nas ostale? To je prejednostavan način da se pojmi život, životi, sve živo. Kad bi duša bila povlastica samo ljudskih bića, svijet bi odjednom prestao disati. Dosta! Nisam pozvan objašnjavati vam primarno funkcioniranje zemlje. Ne natječem se za titulu »Dodo filozof«. Filozofa ima za bacanje. A i kozmogonija. Draže mi je jednostavno živjeti da vam mogu služiti.

Gospodarica se smatra duhovitom kad uspije potkresati krila naše pronicavosti, moje i Gospodareve. I uza sve to, htjela bi da govorim o njoj! Neka, pristajem. Ona je lijepa zlatokosa djevojka udata za zrikavca. Da, usuđuje se tako nazivati ovog čovjeka koji je od nje duplo veći. A znate zašto? Jer dovodi u opasnost spasenje njihovih duša kad ne želi pratiti svoju »bolju polovinu« na uskršnju veliku misu. Bar jednom godišnje treba iskazati poštovanje nevinom jaganjcu koji je na svoja leđa natovario sve grijehe svijeta. Ali za to nije briga Gospodara, on misli da će biti spašen onog dana kad se riješi one za koju ga je, pred oltarom, krotko janje doživotno vezalo. Onog dana, potpuno smiren, u punoj horizontali ispod perine od zemlje, počet će se pretvarati, malo-pomalo, u vodu, u crve, u korijenje, a zašto ne i u zrikavca! O tom pitanju Gospodar ima čvrsto mišljenje: za nj je najveličanstvenija velika misa, kad zbor zrikavaca iz svojih rupa skandira vječnu ljubav.

Pa evo, nas troje pod istim krovom imamo sasvim osobne ideje o tome što je to naše trajanje. Ona, izabranica koja lebdi u visokim sferama,

ja, kao magnet priljubljen uz ovu zemlju, a on, satana s tisuću i jednim rođenjem, trunut će u tminama. A po mišljenju njegove supruge, tamo i spada.

To nastranu, moj je Gospodar zapravo: ja, u većem izdanju. Čovjek od njuha. Ta čast pripada ljudima koji su uspješni u svom poslu. Poduzećem industrije željeza upravlja poput Napoleona. U životu ima samo dvije ljubavi, metal i svoju ženu. Politika, sport, djevojke, to je njegova sporedna briga: politika u novinama, sport za vrijeme praznika, a djevojke, samo ponekad, da osjeti kako mu se netko divi. Sve u svemu, čovjek rada i kućnog ognjišta.

Tamo ga ona čeka! Kad se vraća u tor, on se ne voli suočiti s praznином. A mi se, kad dan provedemo u lutanju, ipak u pravi čas nacrtamo na pragu. Mene on prvoga pomiluje. Nikad nam ne postavlja pitanja, naš ga život ni najmanje ne zanima. Mogli bismo ih imati na tisuće i svi bi mu oni izbjegli. Jedino mu njegov vlastiti život tare glavu. Njega on svladava, njega prepričava. Naše su njegove brige, naše su njegove radosti. Vlastitih briga i radosti mi nemamo, u najmanju ruku u to je uvjeren. Mudrac.

Zahvaljujući ljubavi ja sam božanstvo sa dva lica. Moja Gospodarica, to sam također ja u nježnijem obliku. Ona i ja, mi šutimo, slušamo, gledamo. Pjesnici su »čuđenje u svijetu«. I nikada da se načudimo, da nešto shvatimo, da nešto dokučimo. Dva bedaka, eto! To, na prvi pogled. Ali, tiha voda bregove dere. Dajte nam olovku i papira i mi ćemo vas iznenaditi. Bar se nadamo da ćemo to postići na svakoj novoj stranici, u svakoj crti, u svakoj riječi, u svakoj ...

Zvonce na vratima! Tako rano? Budi miran, naređuje mi Gospodarica.

U zadnje vrijeme, spavao ili bio budan, stalno sam smušen. Otkad su lavovi probudili moje osjećaje, svuda u zraku njušim ljubljenu. Na šetnji mi se sve ulice čine natopljene njenim mirisom, kradomice gledam prozore, sve balkone, a svaka klupa u parku izgleda da je njena, kao da ostali dio svijeta ne postoji za moj njuh. A kad mi se ponudi dobar zalogaj, obuzme me pijetlova ćud koja je spremna sve dijeliti sa svojim kokama kao da si ti, jedina, za mene sav moj kokošinjac.

Zvoni. Uporno.

— To je stara vila iz nekog dobrotvornog društva. Ne otvaramo, Dodo, ne miči se. A za mene to je ona, mezimica! O sni, o tlapnje! Žudim je tako snažno i ta je želja toliko silna da isključuje svaku drugu mogućnost. Više nema sumnje, dokaz je nepobitan, zaljubljen sam kao lav.

— K vragu, to se nastavlja. Hajde, reći ćemo da gospođa nije doma.

Priviđenje? Da nisam slijep kraj zdravih očiju? Ne, kako povjerovati. Ona, od kosti i mesa, na pragu, šampionka, s crvenim lancem oko vrata i medaljom koja blista kao dukat. Pred mojim vratima; ona, sva

od glave do pete istrljana i ulickana mirisnom vodicom protiv buha, privezana crvenim lancem što ga njena gospodarica drži u ruci.

— Gospođo, stanuje li baš ovdje Dodolino?

Možeš se onesvijestiti. Ukrućen sam kao da sam progutao štap kako bih ostao pravi gospodar situacije. Oslonjen na stražnjicu, uzdignute glave, oka sokolova, dobro sam se isprsio. Izgledam kao pas od porculana. Lovim samo svaku desetu riječ i jedva mogu nazrijeti o čemu se radi ... Čini se da ... Ne vjerujem vlastitim ušima. To je ishod duge simpatije ... Markiza Gertruda Crven-Pahulja došla je isprositi moju šapu. Kad već imamo sreću što živimo u istoj ulici i kad već Dodo slovi za najmudrijeg psa u četvrti ... Istina je da dotični ima sve odgovarajuće odlike: »Već sama činjenica da sâm sprema svoj ručni kovčeg kad odlazi na ferije, zaslužuje najvišu cijenu.« (Umirem od straha da će me zaboraviti pa iz očaja stavljam u kovčeg svoju crvenu mačku i komadić kruha.) ... »Dodo slobodno prelazi preko ulice.« (Prisiljen sam, jer svaki drugi put izgube moj lanac.) ... »On nosi novine!« (Pa to je tako beznačajno, Madame!)

Ako i nisam ovjenčani šampion, čini se da sam istaknuti intelektualac. Za ljepotu potomstva pobrinut će se moja supruga pa ćemo imati čopor mladih intelektualaca, dobro građenih, a to se, uglavnom, ne susreće baš svaki dan.

Obiteljska loza markize Crven-Pahulje starog je porijekla. Suci na natjecanjima oslovljavaju je uvijek s punom plemićkom titulom. U svom oduševljenju markiza bi se željela istog časa udati, ali je treba podsjetiti da velikaši imaju svoja robovanja i prije svega moraju se pokoriti stanovitim formalnostima.

— Vidite, draga gospođo, bila bih vam zahvalna kad bi pas, prije obreda, ljubazno izvolio predočiti svoj pedigre.

— Dodo od Dembelije sa svoje strane nema za što strahovati, draga gospođo. Njegovo porodično stablo čuva se na sigurnom mjestu, stotinjak kilometara odavle, kod moje bake. Odmah ću pisati da mi se pošalje Dodolinov pedigre.

Dok nas gošće napuštaju poslije svih izmjena ljubaznosti koje su mi ugodne, slušam kako šest nogu silazi stubama, njušim vrata, gutam najpobjedonosniji uzdah svog života.

Ure koje prolaze trebalo bi označiti bijelim kamenčićem. Od jučer logorujem iza ulaznih vrata, s glavom među nogama, prezirem svaku hranu, živim od ljubavi i svježe vode koju hlapnem tri puta jezikom da se brže-bolje vratim na svoje mjesto ... Čekam. Sladak li je kavez lavova! A ispod vrata propuhuju jedino familijarni mirisi sa stubišta, mješavina ustajalog zraka, čikova, smrdljivog parfema i pljesnivog začina od češnjaka i luka.

Na trenutak zatvaram oči, zamišljam dan svoje svadbe. Bože moj, nisam više dečko. Da li ću biti odlučan za tu ceremoniju? Zar se ne bih trebao vratiti u zoološki vrt da okrijepim memoriju? Kakva bedasta odgoda za takvu sitnicu! Da sam ja Gertrudina gospodarica ne bih dopustio da ona trpi radi tako očitih istina. Ure slijepo prolaze. Njušim da je taj razvratni mačak kućepaziteljičin proveo noć u klatarenju. Još uvijek ni traga od poštara, ni traga onom prodornom mirisu protiv buha ... Stresam se, frkćem. Strpljen spašen! Sutra će se bez sumnje rasplesti moja sudbina. Gospodarica svom dušom sudjeluje u mom iščekivanju. Već je dva puta preporučila kućepaziteljici da je odmah upozori čim ugleda kako u kutiju za pisma klizi malo teža omotnica ...

— Dodo od Dembelije, tvoji papiri moraju prelaziti brda i doline, zaustavljati se u selima, mijenjati kolosijeke, prelaziti preko mostova, pratiti rijeke. Vlakom se dugo putuje.

Otkad je Gospodar ušao u kritične godine i dobio srebrne zaliske, podvostručio je svoje zajedljive šale, uživa prepričavati moj neuspjeh kod trgovca psima i sjećati se mog udovištva. O pokojna moja mala Suzi, tako plava, tako nježna, pokosio ju je hripavac prije nego je bila dozrela. Čemu zabadati u sjene zaborava.

— Kad pomislim da će, zbog bordela koji vlada u našim poštama, siroti Dodo ostati djevac za sav život!

— Ne treba se bojati prije vremena. Gospodarica ne prihvaća igru.

A meni preostaje samo slatka groznica, sati koji se gomilaju, prepušteni mojim snovima. Čarobna vizija savitljive hrptenice, blistave, beskrajne ... Gertruda će čitav život meni pripadati ... Vraćat će se redovito dva puta godišnje da ispuni svoju dužnost. *Omne vivum ex ovo,* o moja zakonita ljubavi, daj zapamti jednom i zauvijek, to je za nas vječnost.

Ujutro prvi odlazi Gospodar a sad se evo vraća. Okreće ključ u bravi ... U ruci drži žutu kuvertu. Spotiče se o dvorkinju koja se nezaobilazno posadila ispred mene, tek što me ne udara metlom, i baš ona je ščepala kuvertu, dok je glasnik moje sreće, s cigaretom na usnama, a mislima već u svom uredu, nestao ravnodušno. A onda sam ja dohvatio kuvertu i strugnuo prema Gospodaričinoj sobi brže od metle koja me je htjela isprašiti. Na bijelom papiru ističe se nekoliko jasnih redaka, Gospodarica je zauzela svoj budistički stav kojim uvijek svladava velika uzbuđenja. Ma zašto pas ne zna čitati? Zašto se ne bih mogao dvostruko obradovati svojoj ljubavnoj propusnici? Draga, draga Gospodarice, evo su naši snovi postali stvarnost, riješen je naš najosjetljiviji problem. Sebi si predbacivala što sam tvojom krivnjom ostao djevac. Uvjeravam te da ne bih bio pravi Od Dembelije kad bih ti to zamjeravao.

— Dodolino, budi pametan kao što ti umiješ. Idem ti kupiti odrezak od jetrice.

Čim su se za gospođom zatvorila vrata, ona vještica s metlom oskvrnjuje moje pismo gurnuvši u nj svoj prljavi nos i čita na glas: *DRAGA MOJA UNUKO, TI ZNAŠ TKO JE I ŠTO JE DODOLINOV OTAC. A NJEGOVA MAJKA, ŽAO MI JE, NIJE BILA PRINCEZA.*

Aždaja se savija od smijeha, suze joj naviru na oči, sva je crvena, crknut će. Kriči jetkim glasom poniženih i uvriježenih koji su se dočepali vlasti.

— *Brutto bastardo della malora,* tornjaj se, kopile, ili ću ti zakrenuti vratom.

Upozorenje

Kako izravnati jaz sudbine koji se otvara pred mojim životom?

Koliko je dana, koliko je noći proteklo između ovog i onog prošlog poglavlja, ne znam to.

Od trenutka onog stravičnog odricanja ležim smotan u klupko na starom jastuku, u svojoj košari koju kužim kompleksima onih »bez domovine« i onih »bez imena« te slušam kako mi beskonačno, neumorno zuji u ušima: KOPILE!

Jedino vršim svoje najnužnije prirodne potrebe. Na ulici teško dižem nogu, osjećam se prezrenim od sveg svijeta, kao da su se ljudi i životinje dogovorili da me progone i kao da mi se sva ulica ruga! Gledajte kako je Dodi uspjelo vjenčanje!

— Svatko na ovom svijetu mora nositi svoj križ.

Iskreno rečeno, mislio sam da je Gospodarica nadahnutija u slučaju nesreće. Tup, podvita repa, trčim da se kao školjka smotam u svojoj staroj košari. Mračna sjećanja gnjile mi u duši. Ticky, moja majka, evo se, šira nego duža, gega po našoj ulici, nekakva prljava papuča iskrivljene pete uvijek joj je u gubici. Ni moj otac ni ja nismo imali tako primitivan okus. Naprežem mozak da oživim neka sjećanja koja je vrijeme izbrisalo. Od mog rođenja bile su duge rasprave o tom da se dozna treba li me ili ne treba zagušiti jer sam ja, prema onome što su mislili da znaju o jazavčarima, imao previsoku zadnjicu na zečjim nogama. U stvari, bio sam kompleksaš, plah, nesposoban da se otisnem u život, a to znači na ulicu, i da tu zagrabim svoju pregršt naslade. A tu ... »nasladu« ja sam, naprotiv, nemilice rasipao svuda po stanu. Poplava! Da li bi to bio dokaz?

Skupljam se u se još više, neću izdržati pod tim bezbrojnim sumnjama koje mi napadaju savjest, prepuštam mnoštvu kreštavih glasova, nalik na onaj žene s metlom, da se svrstam pod zastavu križanca. Sve sam i svakojako ... a dobro nikako ... Patim kao pseto. Mora da je čovjek virtuoz u patnji kad mi je ukrao tu definiciju.

— Dodo, idemo, hop, sad je dosta. Sav si obolio od toga. Nećeš valjda svisnuti, ovdje pred mojim očima? Ta ja sam te othranila na dudu! K vragu! Neka svi rasisti bace tvoje memoare kroz prozor. Kao da nisi dorastao do njih ... baš se izlažu opasnosti da im očitam bukvicu ne preskočivši ni zareza.

Stav je zauzet! A to sam i očekivao! Boriti se kao osamljeni vitez, na dugo, značilo bi samoubojstvo. Kad sam postao kao duša i tijelo s Gospodaricom, dopušteno mi je lajati u savezništvu: neka se nitko ne usudi da me smatra uličnim psom, neka se nitko ne drzne da mi prilijepi nadimak kopileta, jer je u njemu suviše gorčine a da bi ga bilo tko, pa čak ni jedna životinja mogla podnijeti. U ime univerzalne ljubavi, tu bi riječ trebalo odstraniti iz svih rječnika. Bol koju ona stvara nimalo ne oplemenjuje dušu. Žive bih rastrgnuo sve koji ističu svoje plemićko porijeklo. Ne zaboravljajući nikako golu i sirovu stvarnost, ova moja sramota koju je ublažila odanost Gospodarice, ona je meni najdragocjeniji grb! Priviknut ću se, čvrsta sam kova! Dosta mi je vidjeti grudi, noge kao zagrade, crno nepce lovačkog psa ... O mojim navikama, o mome vladanju i postupanju, ne treba ni govoriti. Ukratko, to jamči sva moja organska i duhovna konstitucija, a svi koji su me dobro pogledali u lice i dobro upoznali, bez prestanka opetuju: jazavčar je to, kao da kažu, čovjek je to, pravi pravcati! Dobro, dakle, za njih ja pišem i dižem šapu na rodoslovna stabla svega svijeta.

Tuli

Jao, jao, jao, spopala me konjska vrućica! Skroz sam sašiven. Sad izgledam kao tek skuhana kobasica, vrela, sva u pari. Kad bi mi zabili viljušku u slabine, štrcnuo bi žućkast sok. Jao, jao, bojim se da sam počeo truliti. Ako umrem, nadam se da će Gospodarica znati izraziti moju posljednju volju. Ljude sam volio kao sebe samoga pa sam težio da budem terapeut, želio sam im objasniti da slijedeći zdrav razum nas, životinja ... Jao, avaj meni, umirem kao žrtva banalne muške taštine. Zbogom ...

Dodo upravo spava. Zahvaljujući antibioticima, izvući će se. Sirotan, nema sreće. Glavno da je spašen. Ostat će mu jedino duga brazgotina preko leđa. Za sada bdijem nad njegovim teškim snom i ograničavam se da vam, u ulozi zastupnice, saopćim izvještaj o njegovom zdravstvenom stanju. A o svojoj pustolovini neka radije priča on sam, jer sve što ja znam jedino je to da je imao rasporena leđa, onomad, kad mi je skočio u krilo.

Uskrsnuti, to znači ponovo se roditi s novom kožom. Sve sunce života na njoj se zrcali! Prije nego sam zaronio u mrklu noć sačuvao sam sjećanje na vrtoglavi snop svjetlosti neke mile tuge. Zraka sunca na ispucanom zidu, tamo u uglu koji mi je najdraži, divovska ljudska ruka koja me češka iza uha, dvije snježne pahuljice koje pokušavam liznuti, a onda kvrc ... neka crna rupa ... Kako je mračno na drugome svijetu. Potpuna bezbojnost. Ovdje mi se čak i stara rđa na ogradi pričinja kao neka arabeska. Zbog toga upravo, mašući repom u ritmu: kakav slučaj, kakva sreća, jutros žurim veterinaru na liječenje i radujem se na svakom koraku. Da, to sam opet ja, potpuno svjestan da sam čitav i da hodam. Sprdam se sa svojim mutnim porijeklom kao s prvom dudom. A moje okorjelo djevičanstvo, prava djetinjarija, trice i kučine! Sve je to Tulina zasluga, njoj je posvećena brazgotina koja me je za čitav život raspolovila. I ne znajući, ta mi je djevojka iščupala iz srca, jednog po jednog, sve moje komplekse, ona je zauvijek ugasila moju sklonost prema ženkama za koje je ljubav samo društveni položaj.

Bilo je to pred dva tjedna, Gospodarica je zaključila da bi trebalo promijeniti zrak i tako olakšati melankoliju što nas je obavila. Jednog jutra čisto je odlučila poći na ladanje kod svoje bivše školske drugarice, a sad slikarice tako svježih slika da čak i kritičari ožive kad ih gledaju.

Bez sumnje nisam neki veliki znalac u tom poslu. A ipak mi dozvolite izjaviti da je živa slika što nam se, kad smo izašli iz kola, ukazala pred očima, zapravo sama po sebi vrijedila koliko sva remek-djela svijeta. Umjetnica nam je dolazila u susret sa dna strme staze, pojavila se u protu-svjetlu odjevena u kaftan od indijske svile u istoj tamnoj nijansi kao što je hrpa njene, po ramenima rasute kose i kao plašt njene kujice, moćne Labradorke, sjajne dlake, snažna repa. Žena i njena pratilica stizale su gipkim hodom, sve je u njima ključalo od života, od poleta, gotovo bi se reklo da ih nose valovi i da nastoje primijeniti svu moć zavođenja kako bi nam izrazile dobrodošlicu.

— Kakva radost. Nakon tolikog vremena!

Naše su se gospodarice zagrlile naglašenom spontanošću u kojoj je bilo puno proračunatog šarma. Pljuštali su komplimenti, kujica je mahala krupnim repom, dobacujući mi ljubazne savezničke poglede. Prikovan o njen pogled, kao da je od žeravice, a gusto krzno boje ugljena činilo ga je u isti mah ludim i opasnim, bio sam prisiljen i protiv svog bezvoljnog stanja predstaviti se s par riječi, ali hrabro i suzdržljivo. Moje tako izrazito naglašeno loše raspoloženje, nju nije ni najmanje smelo. Neumorno je trčkarala, i svaki put kad bi me svojim snažnim repom okrznula po nosu, narkotizirao bi me oblak terpentina.

— Umjetnik si, i ti? Kazala je šaljivim tonom.

— Ja sam samo i jedino Jazavčar. (Uporno sam uvjeravao sebe samoga da to treba naglasiti u svakoj prilici.)

— Zovem se Tula. Danas sam Labradorka sutra, tko zna, vidjet će se, bit će zabavno. (Smijala se.) Daj, kako razvedriti tvoju intelektualnu njušku?

— Što će biti sutra? (Hinio sam nehaj i bezbrižnost.)

— Zar, s obzirom na moje ostruge, ne bih mogla postati Doga? Ali, za sada su Labradori engleske kraljice kao moja slika i prilika.

— A nisi li ti možda njima slična, curo moja? Odvraćam s urođenom odbojnošću prema skorojevićima.

— Tražiš kavgu, časna riječ! Pravi Jazavčar! Riknula je. Zapamti to: Kujica odgojena kod renomiranog umjetnika, smije se na ovo kopile od života. Dapače, ona dobro zna o čemu govori i zašto govori.

U atelieru, Tula je primila naredbu »lezi«, da svojim razmetanjem ne ometa naše razgledanje slika. Golema platna na kojima, preko transparentne tajanstveno duboke podloge reljefno lebde, kao da su usječeni u prostor, otisci naših udaraca repom. To je bilo označeno u malome, u velikom, u svim smjerovima, u hitrim namazima, raznobojno, »bolje je umjeti nego znati«.

Tula me je gledala zadovoljno. Kao da kaže, gospodine Jazavčare, da bismo drobili tvrde kosti koje, nama mješancima, ostavlja sudbina, treba imati jake zube i snažan udarac repom. Igrao sam oko nje da ispravim svoje krupne omaške.

— Rekao bih da si iz plemena genija.

— Iz plemena Ujedinjenih Nacija. To je korisnije.

— Psi, napolje, izderala se njena Gospodarica.

— Vau, pustimo ih da se slave međusobno. Dođi, Dodolino!

Tula me odvela u selo s uskim i vijugavim uličicama gdje čisti zrak miriše po balegi i lozovači. U blizini dvorišta naslućivao sam po kojeg psa i mačku koji su osuđeni da se vole. Miris peradi izazivao je moj gušiteljski nagon. To je dakle selo, prava Noeva lađa na kojoj se, htio ne htio, treba podnositi, pa makar se slobodoumnom psu naježila dlaka. Samo je još trebalo sresti seoske mangupe da mi zavežu o rep komad konopa na kojem se njiše prazna limenka konzerve. Tula je od zadovoljstva dahtala punim plućima. Da je ona pravi Labrador, već bi me bila odvela prema svojim omiljenim lovištima, a ne bi vrludala ovako bez cilja, sva nestašna. U predjelu vila ubrzala je korak.

— Požuri, bježimo prije nego se pojavi moj službeni vjerenik.

Skakala je što je brže mogla, a i ja za njom, bez sape.

— On je engleski Labradorac. Čudesan primjerak ali leden kao i njegova zemlja. Njegov gospodar, neki stari ministar, bit će ushićen što će preko te ženidbe postati s nama nešto intimniji i prekupit će nas izložbom u muzeju.

— Ne bojiš li se, Tula, da će se vaši postupci jednom otkriti?

— To mi je zadnja briga!

— Mogu li te podsjetiti, dijete moje, da su u laži kratke noge.

— Sad je dosta, očerupani moralisto. Njen, kao u Šaljapina, duboki glas tutnjio je poljem. Zapamti jednom zauvijek, laži, koje nikoga ne ubijaju, nisu laži. Znaš što si ti? Bogalj. Bogalj, jer si rođen bez životne snage! Sjajne djevojke s mnogo uspjeha, kao ja, tko bi znao zašto se one zacopaju u neadaptirane intelektualce, kao ti, koji nemaju ni zrnca hrabrosti da se suoče s fantazijom raširenih jedara, ako se to ne odigrava na neispisanoj stranici. Odlazi, nismo mi istog kova, vrati se, sama ću se popeti u stari dvorac.

Uputila se prema brežuljku psujući na prokleti miris terpentina koji joj je, kao vrhunac nesreće, bio prekrio svu njenu ženstvenost.

Tek tada sam nanjušio da ju je trebalo slijediti, pa i pod cijenu bjesomučne trke do na kraj svijeta, časti radi. Biti mužjak, lav, po potrebi tigar, popeti se na najviše stablo kako bi u pravi čas skočio na nju u ime svih plahih duša.

Na vrhu, kroz drvlje i šipražje, nazirao se napušteni dvorac i široke istrošene stube obrasle travom. Vodile su na prostranu terasu, bijelu, suncem okupanu. Usudio sam se reći:

— Tulinda, ti izigravaj ljepoticu a ja ću biti zvijer, ako hoćeš.

Okrenula se i umiljato, svojom ogromnom gubicom, zahvatila svu moju glavu. Umirao sam od strasti i od straha ... Dosta bi bilo da kvrcne ... Dahtala je, dođi, slijedi me, a onda je, napeta kao luk, jednim skokom, preskočila ogradu. Hrabro, Dodo, govorim sebi, ne budi malodušan. Napinjem svu svoju snagu i rastežem se kao opruga, ali kad evo ti iznenada spazim bodljikavu žicu prikrivenu u granju. Instinktivno prigibam glavu da je izbjegnem. Jesam li precijenio svoju snagu ili spretnost? Dogodilo se da sam ostao obješen na žici kao zvono na zvoniku ...

Tula me oslobodila savršenom pažnjom, lizala je neumorno, privrženo, moju ranu. Mogu njoj zahvaliti što nisam iskrvario. Vraćali smo se šepajući. Nastavila me njegovati kao pravi Bernardinac i više nisam osjećao boli. Ali kad sam skočio Gospodarici u krilo, otvorila se ljuta rana u svoj dužini a od užasa je kriknula jadna žena ...

Seoski liječnik ponudio se da me odmah na živo sašije na kuhinjskom stolu i uvjeravao nas da nema opasnosti, jer »na psu rana, na psu i zarasla«. A ja sam se, kao ipak rasni pas s drevnim povjerenjem u čovjeka, ponudio za žrtvu. Tula je navaljivala, protivila se, ugrizi ga, ne dopusti im da te svladaju.

Eto, kako sam skoro umro od zaraze! Ali ne kajem se za to iskustvo. Ono mi daje želju da se smijem, da odlučno odbacim nesporazume oko svog porijekla i da se smatram ravnopravnim građaninom svijeta. Slika Tule, mješanke, obješena na zidu, preda mnom, nadahnjuje me ...

II

Navike

Prijatelji, ljudi i psi, vi koji svakog dana silazite svojim stubama, koji hodate svojim ulicama, pljujete ili mokrite (žene se isključuju) po svojim pločnicima, prolazite pred svojim kućama, svojim dućanima, vi koji svakog dana kupujete svoje cigarete u istoj trafici, a svoje biste novine zatvorenih očiju našli među hrpama novina u kiosku na uglu, vi koji, krećući se svojim uobičajenim putem, ujutro ili uveče, pažljivo proučavate sve reklamne oglase (eto, upravo su ih prilijepili da osvježe vaš svakodnevni krajolik), vi, autentični gradski štakori, stanovnici četvrti kojoj pripadate s ljubavlju i mržnjom kao što se i pripada svojoj obitelji, što biste vi učinili kad bi se iznenada našao netko koji vas moralno obavezuje, očito, radi vašeg dobra, da promijenite okolinu, da tok svog života koji je samo vaš preokrenete za neki drugi, sav posut poljskim cvijećem?!

Bez našeg znanja, naš Gospodar i Gospod kupuje, s novcem od posla koji mu je pao s neba, komad zemlje što mu se sviđa u srcu izgubljena polja. A mi? Skamenili smo se. Tamo će sagraditi kućicu. Ako prihvaćamo da ga dobrovoljno slijedimo, tim bolje za nas, bit će oduševljen, a ako ne, on će je ipak sagraditi pa ma što se dogodilo. Mogli bismo zadržati naš stan u gradu jedino ako Gospodarica i ja zaradimo dovoljno para da sebi priuštimo tu raskoš. Besmislica!

U tom trenutku, za nas se sve stropoštalo.

A on, više ne može podnositi ovaj pakao. Da bi se opustio treba mu zraka i prostora. Planuo je u času, kipio, napadao naš prljavi grad, naš prljavi kvart, našu prljavu kuću, naš prljavi stan i zanosio se malim vrtom koji će sam obrađivati. Ali mi drugi, mi zaista ljubimo ovaj prljavi grad koji je naš. Možda baš zato što je najprljaviji, možda, jer ga toliko mrzimo, a usprkos svemu, u njemu smo kod kuće. Za nas je on gradskiji od svih gradova po svojoj prašnjavoj svjetlosti i po svome dremljivom suncu koje luta ulicama, po zidovima i po krovovima, po »onom nečem« od gorčine i plijesni što miriši u zraku i po onom što, iz dana u dan, smežurava poznata lica.

Mi volimo naš prljavi kvart. On je centar svijeta, polazna je točka vodoskok usred trga koji nikada ne radi na veliku radost štakorima što, noću, presjecaju bazen kao opatice trg Sv. Petra. Mi volimo naš stan ovakav kakav je, s rasklimanim namještajem, jer mu u pomanjkanju boljeg, u danima osamljenosti grickam noge da naoštrim očnjake. I naše naslonjače s presvlakama izlizanim, izblijedjelim, koje su bile postavljene još od prvog dana (živjela građanska razboritost) da bi štitile skupocjeni baršun, a nismo ih nikada mogli skinuti zbog mrlja koje sam tamo uslinio, sasvim nedužno. Našu dragu lampu s ulupljenim ovojem od

pergamena koji mi padne na glavu čim oko njega malo poskočim i stari hladnjak u kojem se meso tako brzo ustoji da mi dočarava slastan okus divljači.

A sada? Evo, sjedimo u našoj prljavoj kuhinji, nesposobni da bilo na što mislimo osim na taj »podli udarac«. Pogled nam pada čas na jedan, čas na drugi predmet, kao da nas sve te stvari zaštićuju. Koliko uspomena u toj starudiji predmeta od kojih ni jednog ne znam imenovati, osim moje ulupljene zdjelice ... Imat ćemo novu kuću kao na omotu mliječne čokolade, namještaj od svijetlog drva koje će mirisati na jelovinu, fuj! Naš namještaj jedino vrijedi baciti nasred dvorišta i od njega podignuti lomaču. Preostaje nam jedino da pripalimo vatru s hrpama naših išaranih tekstova, tih prokletih legla za prašinu (ja to opetujem njegove riječi), i, to posebno ne zaboravimo, s njegovim starim krevetom čiji mu je krater, po sredini, postao nepodnošljiv. Služi se ironijom, a ne zna da se ja u tom krateru, u toj kolijevci po mojoj mjeri, grijem kao u raju, u danima velike studeni, po čitavo poslijepodne, njišući se uz monotoni šum ulice, osjećajući u svom mekanom polusnu lagano udaranje susjedovog sata, tri koraka od mog uha, koje mi dozvoljava da se izležavam do mile volje, a on mora raditi da bih ja mogao tako dobro živjeti.

Kad zazvoni večernji angelus, skačem iz kreveta, otresam se, klopoćem ušima. Moja čegrtaljka, kažu. Lajem diskretno prigušenim glasom, došao je čas, tražim da ona odloži svoju olovku. Imamo muža, usprkos svemu! Jurimo kod mesara, našeg, jedinog koji zna kuhati kao da sve izlazi iz naše pećnice. Gospodaru je naime ugodno vjerovati da mu je supruga zanemarila svoju besmrtnost, da bi njega služila.

»Dobra večer, gospodine Dodo! Što smo za danas izabrali?«

Mesar, pravi kicoš, našao je dobar način koji mu dopušta da se trenutak nagne prema meni kako bi kradomice razgledao noge moje Gospodarice. Svakome svoje veselje, a moje je da se ubrajam u mušterije sladokusce koje spaja bratska proždrljivost i koji se hrane nosom i očima pred izlozima. Kiseli kupus i šunka dime se, prepelice i pečeni fazani cakle se. Odojak, kao zlatom lakiran, s crvenom jabukom u zubima, caruje u sredini a oko njega otmjena svita dvorskih dama, bijelih poprsja od porculana, u krinolinama od čipkastih pašteta, koje se prelijevaju od tople bež-boje guščjih jetara do nježno ružičastog goveđeg jezika. Slinim ... Tko bi vam na selu uopće ikada, u tom kasnom poslijepodnevnom satu, mogao ponuditi takav prizor? Možda jedino nekog vola, otvorena trbuha, sveg ljubičastog pod neonskim svjetlom, u nekoj osamljenoj mesarnici. A vani, šugav pas koji uzalud čeka ... I noć i seoska samoća.

Jadni li smo!

Sva naša razmišljanja, svi pokušaji da ga napadnemo pa čak i oni da kroz šalu diplomatski dotaknemo problem, ostali su bez odziva. Pa ni prijetnje, ni suze, ni »Pokopat ćeš nas žive pod ruže i pod ljubičice«,

nisu ga ganule. Što je više branio svoju stvar, tim jače se ugrijavao, opijen vlastitom brbljavošću. Skovao je svoj plan. Za naše, a osobito za moje dobro, za mene, kratkošapovića koji je izložen izravnim emanacijama automobilskih ispušnika i koji je ugrožen gušenjem u najkraćem roku, ako mi se, kao japanskom policajcu, ne nabavi gasna maska. To nije život!

Žig je udaren na odluku. Ostavit ćemo grad.

Kakvo gradilište

Okrenimo stranicu! Prijeđimo preko tog prolaznog režima za koji nas DZŽ ne bi odlikovalo medaljom časti. Da nisam dobra kova, već bih izgubio zdravo rasuđivanje i prekinuo nagodbu s gospodarima. Kroz čitavu godinu, za vrijeme gradnje njihove proklete jazbine, postao sam sjena njihove sjene, onaj kojeg se vuče svuda sa sobom kao mrtvi teret i kojeg se pušta da se smrzava čas u uredu nekog arhitekte, čas u blatnom dvorištu nekog seoskog obrtnika s čoporom djece koja smatraju obavezom da me potežu za rep. Pješke, vlakom ili kolima, po suncu ili po kiši, znojeći se ili cvokoćući svim udovima, na cestama ili na seoskim putovima, proveo sam punu godinu prateći svoju Gospodaricu. Nismo prestajali pohađati naše gradilište, upadati u blato, u prašinu, u živo vapno, sve do trbuha, u pustoj nadi da ćemo ubrzati radove. Obrtnici i majstori, s karakterističnim urođenim mirom, češali su se iza uha, obećavali zlatna brda i žurili se da odmagle bez pozdrava. Pogođeni u živac davali smo se za njima u potjeru po polju načičkanom isto tako napuštenim gradilištima gdje su se drugi vlasnici u očajanju trudili da ih ščepaju u prolazu, samo da bi potpirili njihov žar. Majstori, nepokolebljivi, opet bi se vješto izvukli, pa nam ništa drugo nije preostalo nego da ih dostignemo, da ih silom napadnemo na zavoju neke uličice ili da ih, kad se tome najmanje nadaju, zatjeramo u kut u kakvoj krčmi s neruke koja im je poslužila kao sklonište. Milom ili silom osvježavali smo im pamćenje: zar se nismo složili, još jučer, da se preispita početni plan koji, da to i ne spominjemo, nije vrijedio ni pišljiva boba? Zar istog dana nismo smislili novi nacrt? Zar nije bilo predviđeno premjestiti malko u stranu zahodsku školjku, odreći se udubine za tuš, ukratko, zazidati je. Ne to! Tamo ćemo staviti zemlje i zasaditi povijuše koje će pretvoriti kupaonicu u pravi botanički vrt. Što? Sve vam to izgleda zamršeno? Zar vam se ne čini sretnom zamisao da se premjesti zahod i da se kupaonica pretvori u vrt? Ne mari. Treba samo ponoviti sve iznova...

Svojim užarenim očima ona je smotala svu grupu, toliko i tako dobro, da su se glavni zidar, taracer i vodoinstalater još više češali iza uha i još svečanije obećavali da će odgoditi sve svoje obaveze i staviti nam se na raspolaganje. A drugi dan? Soli na rep... A mi opet moramo na put da ih otkrijemo preko brda i dolina sve do u okolna sela. Tako se dogodilo

da su me jednoga dana, sastavši se sa stolarom, zaboravili privezanog za stol u jednoj gostionici. Iz ponosa nisam htio ostaviti dojam da sam obješen o skut Gospodarice i držao sam se tiho, zaprepašten. Nisam vjerovao svojim očima, nestala je bez mene! Tek kad je došla kući sjetila se svog »jedinog blaga«. Vratila se natrag, sva izvan sebe. Bacila se na mene stiščući me s toliko žara da su mi kosti pucale. Valjano je iskušavala moje živce. Uzalud se trudila i prenemagala. Nisam je ni liznuo.

Takva mi je bila sudbina sve dok je trajala čuvena gradnja. Ta bi priča za me bila samo komad beskorisnog papira kad mi ne bi dopuštala da dokažem kako Jazavčar sluša svoga Gospodara u svakoj prilici i u svim uvjetima, okom i skokom. Čak i onda kad mu se zamrzne tijelo i duša od njegova okorjelog egocentrizma.

Novi stan posvetili su gozbom. Nisam još u sasvim bezizglednoj situaciji, opet sam se smjestio pod stol, pod onaj što je bio u našem starom stanu u gradu, a s ostalom starudijom došao je sa mnom na selo pa više nema govora o tome da ga se riješimo. Mi smo praznih džepova u kojima su ostali jedino komadići prljavog papira što ga je ostavila »ekipa češača iza uha« kad je na njemu naškrabala malo pijanim slovima: PLAĆENO ... Treba priznati da su naše starudije poprimile izraz svježine pod djevičanskom svjetlošću seoske prirode.

Ostavivši to na stranu, u mom novom kalifatu zaudara po samoći. Ptica, tri leptira i poneki neoprezno zalutali gušter u moj ćelavi vrt, bez kitice vrijeska, svi oni strugnu čim malo pomolim nos. Jedino mi preostaje hvatati babure i mrave kad ih otkrijem. Zabavljam se kao kaktus u sahari. Samo noću čujem daleke glasove moje seoske subraće kako se dozivaju da najave prolazak nekog kasnog noćnika, babice ili svećenika.

Kako da se prilagodim na ovaj život, ja, gradski pas, koji je svakog dana susretao mnoštvo drugih pasa i koji se — jedino od toga što je prolazio pokraj njih i tu i tamo izmijenio poneku misao, poneki ljubazni repoliz — osjećao vezan s cijelim svijetom i ni s kim?

Gradska sloboda, upravo je to!

Nastojim raditi sa svojim Gospodarom u vrtu, kopajući i grabljajući takvim žarom da su neki dan morali hitno zvati veterinara da mi gurne prst u stražnjicu i da me oslobodi sve one zemlje koju nisam probavio. Taj rođeni živoder savjetovao je, između ostaloga, da me ostave spavati vani ako žele imati zdravu i krepku životinju. Prostačina nije znao da mi Jazavčari spavamo pod jorganom. Za pet-ran-božjih! (Od njega sam tu kletvu naučio.) Napravili su mi kuću, zeleno obojenu, s natpisom iznad ulaza: VILLA DODO. Ta inscenacija jedino može nasmijati nedjeljne uzvanike. Konačno jedna zanimljivost u ovoj izgubljenoj rupi, gdje je đavao klimnuo glavom rekavši: Laku noć!

— Dodo, dođi, idemo u šetnju. Čuvat ćeš me, mili, u šumi.

Šuma? Ne želim više tamo stupiti nogom. Zašto me Gospodarica otkad smo ovdje, smatra vučjakom? Njena je uloga da se brine za mene. Evo šepam već dvadeset i četiri sata, a ona to još nije ni opazila. Ne uspijeva mi da sam sebi izvadim trn i neprestano ližem šapu. Baš bih želio znati kako bi neka životinja, navikla hodati po ravnom pločniku, mogla lebdjeti u šumi iznad bodljikavih kora od kestena?

— Ti si najveći neotesanac i tvrdoglavac!

Nema govora da se maknem ispod stola. Miliji mi je moj status građanina u progonstvu.

Adios

Puca mi prsluk za čarkanja te vrste. Stari par, kao što smo Gospodarica i ja, gunđa iz navike. Ali što se tiče mojeg ladanjskog života, tu imam staviti nekoliko točaka na »i«.

Sabotiram vilu Dodo, neću ni nosom proviriti u nju osim ako me Ona silom ne ugura. »Da se navikneš.« Zamislite! Na sreću, mnogo toga mogu podnijeti, Madame, jer ima i goreg ... Ladanje ponuđeno na tanjuru nikako ne nadahnjuje književnike. Potreban im je sivi betonski zid pred nosom pa ga mogu učiniti da procvjeta i to je za njih proljeće ... Pauk je isplео svoju mrežu među tipkama naše mašine, priznajte koliko je to tužno. Kuća je puna te gamadi. Rugaju nam se iz svih kutova na stropu, reklo bi se da su, od sada, sastavni dio obitelji i misle da je njihovo pravo zajedno s nama sušiti mokre zidove. U stvari, fauna se ovdje razmeće takvom darežljivošću da je moj kućni mir ozbiljno poremećen. Krtice su preplavile vrt. Uzalud kopam da im zavrnem vratom. Neka se žaba usudila doći sve do ulaza, nimalo se ne straši mojih skokova i lajanja. Napuhuje se i otpuhuje kao da se ona sprema mene progutati. Trebalo je bezobraznicu otjerati metlom po stražnjici.

— Dodolino, ne bi se baš reklo da si junačina.

Zar ću uprljati šape dirajući u to smeće? Nipošto! Jedino upozoravam da se ta gamad skriva iza kuće pod hrpom trulih dasaka. Osim toga, noću se jedan jež šeće po vrtu, a na tavanu se smjestilo cijelo leglo puhova. Časna riječ, ovo je skrovište za beskućnike!

Ti stanovnici tavana pravili su tako urnebesnu graju da je gospodar, ne upozorivši me, napeo mišolovku u svom ormaru koji je spojen s tavanom. I hop, jedan se usred noći ulovio. Iz ormara su dopirali grozni krikovi ... Ne znajući za razlog toj buci, umirao sam od straha.

Takva je atmosfera mog novog boravišta, okruženog livadama i brežuljcima, boravišta koje je dostojno da se na prvi pogled ubroji u red onih idiličnih slika što se za vrijeme predaha javljaju na televiziji a pomažu smirenju nervoznih građana uvodeći ih u san o mirnom životu naših pitomih krajeva. Da se upotpuni slika, Gospodar je u selu kupio kokošinjac, s autentičnim kokoškama, rođenim od oca i majke koji su vodili ljubav kao u dobra stara vremena. Povratak prirodi! Naziva ih

imenima koja ga očaravaju: Kleopatra, Fedra, Saloma, Kirka. Povratak klasici! Nest će mu autentična jaja. Povratak izvorima! Čim im priskrbi pohotna pijetla imat ćemo gomilu pilića. Sretan Uskrs, Gospodina u kritičnim godinama ... A četiri junakinje samo žmirkaju i kunjaju, jer im poločem svu vodu i požderem sav kukuruz do posljednjeg zrnca. Po mom računu one bi doskora morale zaspati zauvijek. Prokletstvo, to zrnje me toliko napuhuje da ću ja prije njih prsnuti i prevrnuti očima. Hoće li to biti kraj jednog gradskog psa koji se svako jutro šetao s novinama u zubima, pred očima zadivljenog mnoštva, kraj jednog psa građanina koji je večerao u poznatim bistroima, koji je znao vršiti primanje, koji je čak imao pravo na svoju malu masku protiv zagađenosti zraka? ... Tako dakle, ovdje gutam samo pročišćenu samoću.

Po Elizejskim poljima ovog prokletog sela šetamo se jedino sunce, moja Gospodarica i ja.

Onda jednoga dana.

Nisam vjerovao svom njuhu ...

Bilo je predvečerje, magijski trenutak, u dnu puta pojavila su se sjene čovjeka i psa. Odrvenio sam. Gospodar glavom dolazio nam je u susret u pratnji mlada psa vučjaka s krznom boje papra i soli, s repom kao perjanica kojoj nije bilo kraja. Prikovan na mjestu, instinktivno, gromko sam zalajao bojni zov ...

— Predstavljam vam Gery de los Corales, sina španjolskih prvaka, našeg novog čuvara.

Gospodarica je promijenila sve boje. A onda je rekla glasom bez opoziva.

— Ili Dodo i ja, ili ta životinja!

A ta vrst gizdavca nije nas prestajala pozdravljati.

— Ili mi ili on, u ovoj kući, povikala je. Izaberi, odluči se.

Nitko se nije micao, nastala je grobna tišina, gubica mi se napunila slinom ... Iz svih snaga bacio sam se na neprijatelja i bio bih ga svega raskomadao da nas nisu rastavili.

Podvita repa, kliznuo sam u vilu Dodo. Gospodar se izvinjavao, mucao isprike, nastojao je ublažiti gorku pilulu, branio je svoju dobru vjeru i čistoću svojih namjera ... Neka mu bude, tim gore za nj, obećao je da će sutra u zoru odvesti psa tamo otkuda je i došao, pod uvjetom da ga zadrži samo noćas.

— Dopustite barem da vam pokažem što on zna ... Gery, lezi, digni se, lezi.

— Kad bi imao pameti da prođe na ispitu iz više matematike, ta me životinja ne bi zanimala. Dodolino, pođimo večerati, mili moj.

Dala mi je svoj cijeli naravni odrezak, tješeći me, hrabreći me prijatnim nježnim riječima, nazivajući me svojim dečkićem. svojim čedom, svojom jedinom radosti. Nikada me nije toliko voljela. Sjedeći joj u krilu, jeo sam iz njena tanjura. »Jedna suza, jedan zalogaj«, govorila mi je,

dok su on i njegov Gery kročili velikim koracima po vrtu, s vremena na vrijeme bacio bi mu komad drveta a onaj govnar spremno bi mu ga donio, odlažući mu ga pred nogama.

Gledajući Gospodara prikrajkom oka shvatio sam da tu podlost neću zaboraviti čitav život. Zna li on da može biti prošteno svima, i razbojniku i ubojici, ali »prošteno je svima, svima, samo nije izdajici«, zna li on to?

— Sjedi, Gery, urlao je svome izvitoperenom junaku, koji se odmah skamenio nasred vrta, reklo bi se Memnon u dolini Tebe. U međuvremenu, Gospodar se udaljio da iseli svoje četiri umiruće koke i da ih smjesti na tavan, namjeravajući da u njihovom ograđenom prostoru smjesti svoga psa. Tako i treba!

Kako bi se jasno pokazalo da sam ja čuvar, ja glavom, spavao sam u vili Dodo. Što se događalo iza zatvorenih vrata između muža i žene ne želim znati, ili bolje, stid me je pričati. Nažalost moram uvidjeti da su to noćna šaputanja, usta na usta, ona koja podmićuju svijet. U tome je ljudski rod tisuću milja ispod životinja. Preksutra ujutro, evo Gospodara u pratnji svoje bolje polovine u viklerima, dolazi s dvije brnjice, jednom za me, drugom za Geryja.

— Dodo, mili, pokušaj se predomisliti: Nama treba veliki pas. On će jednim zalogajem pojesti krastaču koje se ti tako bojiš, pogađala se ona kao demagog, stavljajući mi bestidno brnjicu.

To je prevršilo mjeru. Da nisam civilizirano biće, bio bih je ugrizao. Ako oni sebi utvaraju da ću dijeliti njihovu privrženost s prvim suparnikom koji se pojavi, slabo su upoznali snagu moje duše. Dođavola, prije nego odložim oružje, prije nego pobjegnem urešen brnjicom, čast zahtijeva da se dade caru carevo.

— Slušaj, Gery, zalajao sam neustrašivo, ako nosim brnjicu kao i ti, to je samo zato što ti želim pokazati da poštujem protokol, ali ovdje zapovijedam ja. Možeš se, ako hoćeš, prostrijeti pred Gospodarom, dignuti se i leći na zapovijed, ali zapamti jednom zauvijek, bez mog dopuštenja nemaš pravo ni na što. Kao prvo, ja hodam naprijed, a ti iza mene. Ja prvi prolazim kroz vrata. Ja prvi jedem, onda tek ti. Shvatio si? Pa dobro, bit ćeš naš čuvar, najskromniji naš službenik, jer nama treba gorila da nas štiti od ljudskog nasilja.

— Sve što želiš, Dodolino! Ovdje je pravi raj. Vrt, sloboda ... Ne možeš ni zamisliti što je bio moj život na dvadeset i šestom katu nekog nebodera, u malom studiju jednog tenora ...

— Gery, bez povjeravanja, nisi bio zapitan, istakao sam glasno.

Gospodari nisu vjerovali svojim očima vidjevši me kako predvodim Geryja pokazujući mu kuću. Ako bi se on slučajno prevario i prešao ispred mene, prisilio bih ga da se povuče i počinjali smo iznova. Ako bi itko ikada doveo u sumnju autentičnost ovih redaka, pozvat ću se na sve

prijatelje koji su možda vaši prijatelji. Gospodari su svima pričali kako sam isplivao iz neprilike. I time se završava jedino poglavlje koje posvećujem Geryju.

O tom ni riječi više.

Mogu biti uvrijeđen, priznajem, ali sam preponosan da bih se žalio. A još k tome na jednoga potčinjenog, na jednog roba. Ne, za njih se ne pati. Uostalom, Gery je idealan sluga, dobroćudan, s neiscrpnom zalihom pokoravanja, sav izvan sebe od dobre volje, povjerljiv, pažljiv, uvijek raspoložen. Njegovo veličanstveno krzno služi mu mjesto uniforme.

Dosta, ne mogu više!

U dnu vrta, kopam iz sve snage, bez daha. Napravio sam rupu točno iza kokošinjca gdje sad Kleopatra živi potpuno sama pošto je oplakala svoje sestre. Postali smo drugovi otkad nitko više ne brine ni za nju ni za me. Svako jutro u zoru ona mi spremi rovito jaje iz prve ruke. Možda me upravo to toplo jaje ispalo iz njene stražnjice toliko krijepi.

Zbogom, gospodari! Evo me izvan vrta, u širokim poljima. Smrt vjernosti! Sami ste to htjeli, vi ste od mene napravili psa skitnicu, vi ste nemilosrdno isjeckali na paramparčad moju odanost. Vratit ću se možda na jelo i na spavanje, meni to odgovara kao što vama odgovara vaš Gery.

Čim se više poznaju ljudi

Moglo nas se susretati, Boulyja, Ghitu, Jacka, Avu i mene, svaki dan na kraju sela, kod negdašnjeg nogometnog igrališta, koji korak dalje od općinskog smetlišta, točno u jedanaest sati. Po nama se moglo naravnavati sat, jer otkad je Bog stvorio psa, udesio je po sunčanim i drugim znakovima svaki naš čin tolikom preciznošću da nam još samo fali oznaka *Made in Switzerland.* Ti sastanci nisu bili ni obavezni ni unaprijed dogovoreni, padali su sasvim prirodno u taj sat, u vrijeme kad se dvokolica sa smećem, iskrcavši svoj teret, udaljavala na cesti.

Tu smo se vezali prijateljstvom jednog dana kad sam, otkrivši jamu, bio sjeo na rub i tu ostao zadubljen u razmišljanje, udišući zadah strvine što se isparavao iz plastične torbe koja je služila mjesto mrtvačkog sanduka za pokojnu Fedru, Kirku i Salomu. Mislio sam a pogled mi težak od samoće, kako, da bi se osvojilo ljudsko srce, treba toliko prepredenosti dok na koncu ne ostane kup smeća čak i od jedne ljubavi toliko lijepe kao što je ljubav psa.

— Pozdravljen, mislioče! Gnjojiš tu rupu svojim znanjem? Tko se usudio da te ovdje istrese? poviče stari Bouly iza mojih leđa vragoljastim tonom, a onda mi je skočio pred nos naginjući glavu ustranu, lukavo.

— Ej! dečki, dozivao je svojim repom. Upravo sam otkrio profesora jazavčara od keramike.

— Ne pretpostavlja se da cijeli svijet razumije tvoje seljačke šale, ljutila se Githa, bokserica. Zar ne osjećaš, Bouly, nepodnosiv miris nesreće koji se isparuje iz tog skamenjenog mališana ...

Počastila me jednim lizajem jezika od repa do glave.

Iz tog susreta u gradu ne bi bilo ništa. Bio bih prezreo svoje smiješne srodnike zbog izgleda. A što se tiče njihova ponašanja! Trebalo ih je vidjeti kako čeprkaju po smeću, kako se požudno valjaju u prašini, kako grizu kosti. Ne mari, nemam pravo razbijati orahe na njihovim leđima. Kad »srce sudjeluje«, treba zatvoriti jedno oko, ako nam to odgovara.

Dakle, Bouly je samostalac kao i ja, nevoljen kao i ja. Čuvar malog napuštenog hotela koji vlasnici napuštaju izvan sezone. On tamo laje uzalud, progoni koju sjenu štakora kroz pet natrulih soba, kroz staru kuhinju koja još smrdi po prženju i kroz blagovaonicu krcatu rasklimanim stolovima i stolicama iz kojih izlazi slama. Kad se Bouly ne skiće, drijema u hodniku, opružen uz »deep-freeze« kao da se uza nj grije. Jedino zbog te sprave Bouly tu ostaje. Lud je za sladoledima, do te mjere da u tijeku sezone, time što neprestano moli stojeći na dvije šape kod frižidera uspijeva izmuktašiti barem jedan sladoled dnevno od svake mušterije. O svojim gospodarima, kao i o svom porijeklu, nikada ne govori. Kao ni ja. Pretpostavimo da se ono baštini nešto od buldoga i od lisičara. Kad bismo ga htjeli opisati ljudskim izgledom, bio bi selski kamionist, vinopija i izjelica.

Ghita, nerotkinja, ima ugađeniji izgled velike dame koja je poznavala i bolja vremena. U životu svatko sanja dadilju, a to je meni Ghita. »Jadni moj Dodolino, ako te Gery ikada dodirne, zovi me. Vučjaci su moja specijalnost.« Snaga njenih vilica daje određenu težinu tom razmetanju. A ipak je neugodno što joj možemo izbrojiti sva rebra. Kad bi poznavaoci metempsihoze susreli njen ljudski pogled, ne bi sumnjali u njen identitet. Gospodar njen, neki barun u bijedi, ostavlja joj otvorena vrata da može poći iščeprkati negdje po koju kost.

A kosti! To su izabrana jela u rupi za smeće. I na selu narod ždere samo smrznuto meso, samo ispražnjava mnoštvo plastičnih omotaka koje mi, prezrivo, razbacujemo po cijelome igralištu.

Moram predstaviti Jacka i Avu. On, ovčar kao na pola odrezan, s obzirom na njegove kratke šape. Ona, mala siva loptica, psić raščupanac koji mu je stalno za petama. Jack, mužjak, kao da svojim repom seoskog pijetla govori: »Ženke, ja ili nitko.« Uz cijenu života, Ava je odredila drukčije. Čim joj se neka druga približi njenom mužu, pa ako je rivalka i duplo veća od nje, to je, ne sprečava da se baci na nju nadnaravnom snagom. Jednom je bila primjećena neka predivna djevojka s Balkana, po izgledu slika i prilika hadskog psa, kako je ustuknula pred Avom. Divim se toj smjelosti. Smjelost, to je sve u životu, bez nje se čak i pamet razbije na prvom udaru vjetra.

Bračni par živi pod svetom zaštitom Crkve, u župnikovu podrumu gdje čuvaju stražu pred njegovim eliksirom života. Njihov gospodar, tako se barem pričinja, misli da je novi Mesija i utvara da su mrvice hostija sa dna vreće dovoljne da zasite njegova dva izgladnjela psa. Sveti Franjo, moli za nj! Nema osnovne pojmove o milosrđu.

Kad nas se vidi kako zastajkujemo u grupi, kako se vrtimo jedan oko drugoga, kako se gledamo, kako njuškamo uši, noge, stražnjicu tko bolje može, nadam se da se cijeni naša šutnja koliko zaslužuje. Samo čovjek laje u prazno. A mi, ako otvaramo gubicu, otvaramo je da najavimo nešto što je bitno: sreća, žeđ, opasnost, ljubavni nagon... Što se tiče ostaloga, mi se promatramo, njušimo se, govorimo međusobno prošlost, sadašnjost budućnost, sve u jedan mah, logičnije, brže nego na bilo kojem jeziku ovoga svijeta. Naš mozak, to je cjelokupno naše biće. Toliko kažem da se znate ravnati. A ipak čovjek, najambicioznija od svih životinja, zahvaljujući snazi izražavanja, ponekad zna ako ne sreću a ono barem slavu...

Poslije doručka s otpacima, družina klipše u repu prema šumi. Trči se, skakuće se okolo, raslinje se krši, rahla zemlja pomlađuje šape. Valjamo se po tratini, umivamo se rosom, mirišemo se iza uha izmetom od slavuja, dižemo nogu uz izdanke oko panjeva, prekapamo po gušticima, preskačemo preko mladica i stara drveća, skrivamo se u šikari. Prava pustolovina za gradskog psa! Dok trčim i dašćem osjećam kako hlapi moja tuga a radost daje boju mojoj duši u koroti.

Bouly, nadut od zadovoljstva i miline, izjavljuje:

»Dajem stotinu dana u gradu za jednu šetnju kao ova naša. Kopilanstvo civiliziranog života nije nas još načelo.«

U trenutku počinka Bouly sanja o svojim ljubavnim zanosima:

»U vašim godinama, dragi profesore, sve ulične kujice iz susjedstva bile su moje.«

»Priberi se, stari besramniče, srdi se Ghita, nečeš ti zapanjiti profesora. Doživio je on zanimljivih stvari... To je rasni čistokrvni pas koji je živio u svijetu. Pričaj nam, Dodo, pričaj nam o svojim pothvatima.«

Pokušavam zadobiti neki zagonetni smiješak... Iskrenost je veoma krhka darežljivost. Oživljavam oprezno nekoliko glasovitih ljubavnih pustolovina o kojima je glas dopro do mene. Moje riječi slušaoci gutaju. Svi su zadovoljni a ja opažam, hladno, da se na tom području susreću dvije vrste bića: Nepokolebljivi i zanesenjaci. Prvi su zanesenjaci uleđeni od straha, a drugi su oni koji se još uzaludno bore, ali se na kraju slede i oni. U jednu riječ, Sibirija.

Ponosan i zadivljen vlastitom mudrosti, jedne večeri, po običaju, vraćao sam se u tor, kad me je, prolazeći uz ogradu, kao grom iz vedra neba, punim bičem ošinula prostota:

— Vauvau, tip kao ti nek mi dimnjak pročisti!

Masna kugla, s trbuhom i sisama koje vuče po zemlji, stara Jazavčarka, gotovo odojak, na nogama od guštera, približava mi se rastežući se i čudno gmižući. Ponovila je svoj poziv, nudeći mi sočno spolovilo dovukla se do ograde i o nju se stala češati bestidnim uvijanjem.

Zar ima još muškaraca koji bi se zadovoljili takvim otpacima ljubavi? Otkad živim nisam bio žrtva toliko snažnog osjećaja gađenja, nisam osjetio takav stid za svoju rasu niti sam iskusio takvu smetenost. Da me nije ukočila panika i odjednom mi oduzela svu hrabrost, bio bih joj nekuda zarinuo svoje očnjake. Nemoguće! Na ove pokvarene prljavke, na ove poludjele stare koke, netko nevin kao ja ne može ni pogled podići. Gigantskim koracima nastavio sam svoj put, ali je reski ton onih riječi išao brže od mene, pretjecao me, prizor se ponavljao na ekranu mojih misli.

Na veče, u krevetu, utekao sam se molitvama. Uzalud! Onaj bestidni film ponovno se javljao preko svega. Noću u polusnu prolazili su me trnci kao električne iglice i budili me. Sav u znoju vidio sam i sebe samoga prilijepljenog uz onu ogradu kako se odajem istim odvratnim kreveljenjima.

Ujutro me neka grozničava radoznalost vodila prema onom mjestu... Nazrio sam neku dugu damu, kao suhi bakalar, kako zove: »Fudge, my love, come here, come here.« Zaprepastilo me to ružno ime. Okrenuo sam pete.

A Fudge je ipak napučila moje sne, pritiskala me svojim sisama, svojim trbuhom a ja sam, dršćući od bolesne naslade, težio jedino da se sav zatapunam u njenu trbuhu. Muškarcu tu ništa ne pomaže, sav je u sedmom nebu kad se đavo u njemu probudi. Čim više razum izaziva gađenje, on se tim jače naslađuje. Prestao sam jesti, spavam jedino sparen s tom nakazom, osjećam se mužjakom samo ako nju nazivam najvulgarnijim imenima... Što su moji pozivi bestidniji sve više mi se čine kao najdivnija poezija.

Ja sam beštija i da bih se sjedinio s drugom sestrinskom dušom, čekao sam čitav život.

Trebalo se, pa puklo kud puklo, poslužiti svim sredstvima da bi se to dokazalo. Ovo malo uljudnosti što je u meni ostalo došapnulo mi je da se s Fudge ne treba pokazivati na svjetlosti dana.

Bila je duboka noć, čekao sam... Počeo sam lajati prigušeno u početku a onda sve upornije. Vidjela se upaljena svijetiljka, nikakva sjena nije se micala. Vjerojatno je moja odaliska bila šćućurena na koljenima svoje gospodarice. Pred vratima, usađen kao mrkva, zvao sam bez prestanka. Morao sam večeras voditi ljubav, više nisam mogao izdržati, sve su žice moga bića bile napete. Ona mora odgovoriti, odgovorit će, i ona gori od paklenske strasti, njušim to. Lajao sam iz svega grla, izbacivao

sam najsmionije ljubavne pozive. Palila su se svjetla okolnih vila, jedno po jedno, glave su se pomaljale na prozorima. Moj je lavež parao noć...

Nekoliko noćobdija sišlo me je vidjeti, bili su obuzeti nekim uzbuđenjem u početku neodređenim koje se, zahvaljujući mojim tvrdokornim i sve nestrpljivijim pozivima, širilo strelovito od jednih na druge. Konačno se pojavila Fudgeina gospodarica, sa svojom kujicom u naručju, držeći je čvrsto koštunjavim rukama. Jadna moja robinja! Dama me je stala zaklinjati: »Darling, umukni, umukni.« Drugi susjedi izašli su iz svojih kreveta, preko pidžama i noćnih košulja navukli su kaputе. Taj krug besaničara rigao je uvrede. Lajao sam...

— Gospođo, uzmite metlu i izmlatite vašeg darlinga. Ili mu izlijte kabao hladne vode na leđa. Mi želimo spavati. Ta se životinja izopačila!

Možda izopačena, ali je pravi mužjak! U naručju gospodarice moja ženkica stenje. Odlučio sam, kao nikad prije, ništa ne propustiti da potvrdim svoju ljubav. Što više lajem, više se opijam vlastitim lajanjem. Tri kapljice kojima me jedna Engleskinja poškropila govoreći: »Darling, I am very sorry indeed«, samo su mi okrijepile glas.

— Jazavčari su gori od mazge!

Tim gore za me. Upotrijebit ću sva sredstva. Nisam od onih koji se povlače. Nisam hipokrit, stao sam u obranu razvrata, razvio sam se i ako sam, kako se kaže, izgubio glavu tome je razlog što sam nagomilao suviše potisnutih želja kao svi dobro odgojeni psi. A sad se osjećam plebejcem, anarhistom, seljačinom, nimalo se ne pretvaram.

Iznenada su me zaslijepjela dva reflektora, čujem poznati zvižduk. Gospodari su došli da me brane... Skočio sam u njihova kola bez trunka oklijevanja.

Kako sam kukavan, kako sam bijedan! Skupo plaćam svoju prokletu sklonost pokoravanju. Da se jadan za zelen bor uhvatim i on bi se zelen osušio. Vrt je ograđen živicom, pažljivo je zagrađena i najmanja rupa. Žica posvuda...

— Dođe vranac na klanac, Dodo. Bilo nam je u vrh glave tvojih pustolovina. Sad je svršeno, jednom za uvijek. »Sloboda nije anarhija.«

Samo za žene

— Dodolino, kad bi se smjestio pod stolom, moglo bi se malko raditi.

— Ostavite me na miru. Na vaš račun, gospođo, mogu reći samo neugodne stvari.

Ležeći potrbuške od zore do mraka, s glavom sploštenom uza zemlju kao da me cijeli globus pritiskuje, iščekivao sam, pokunjen, kako jedino pas može čekati, jer on u svakoj nesreći zadržava mjeru apsurdne nade,

u čast svome njuhu, i jer ne može odjednom odustati od svojih nagona. Dva kilometra odavle postojala je Fudge...

Gery je čučao uza me, šutio je, kako ga nikad nisam vidio i nije mi škakljao nos svojim velikim repom. S vremena na vrijeme nalazio je u dnu sebe neki uzdah koji je govorio mnogo toga o njegovoj privrženosti odanoga sluge za svaki čin i svaki pokret svoga gospodara pa bio čak i najbezumniji. Škiljio je tako sažalnim pogledom da bi slomio i najtvrdokornije srce.

Gospodarica je odlazila, dolazila, uzdisala: »jadni moji dečki«, prolazeći nam ispred nosa, ali nije otvarala rešetku.

Iznenada, pred nama iza rešetke, u oblaku prašine, evo se Fudge snažno bori s tri šugava psa koji je napadaju sa svih strana. Jadnica grize lijevo, grize desno, laje, doziva nas u pomoć.

Moja Gospodarica pušta je bez oklijevanja, uzima je na ruke, naziva je jadnom malom životinjicom u škripcu. Nudi joj piće i, dok Fudge bučno lapće, jamči joj zaštitu svoju i svojih dvaju dečkića koji će se brinuti za nju kao dobro odgojeni psi. Moći će se služiti vrtom po svojoj volji, bez straha od silovanja, udvarat će joj se po pravilima jer je bila iščekivana viteški i junački.

Kao svodilja moja je Gospodarica imala stila, a Fudge, kao djevojka lakog morala, imala ga je mnogo manje. Noću su sve mačke sive, a ovdje, u punoj svjetlosti, njen je veliki trbuh bio besramno sijed, njeno najnježnije mjesto bilo je tako smežurano kao suha šljiva. Gery, prijatelju, ako si znao za mnom uzdisati, došao je čas da potpiriš moju strast.

— Dečki, gospodična vas čeka. Skoči, hop, dobro se zabavljajte.

Gery je sam poletio... Nasred vrta prevrnuo ju je na leđa, liže je od pete do glave, grize je, grli je, gurajući svu glavu u njenu njušku a Fudge, kao iskusna drolja, valja se čas pod njim, čas nad njim kao da želi izložiti preda mnom sve ono što gubim.

— Ubogi Dodolino, još je djevac a već je *voyeur*.

Gospodarica me bolje od ikoga zna ubosti u živo. Gromoubitna munja prošla mi je kroz kičmu, bacio sam se naglavce i više se ne sjećam tko je bio tko, tko je lizao, tko je grizao, tko je lajao od veselja. S vremena na vrijeme ugledao bih tupe oči Geryja, pa tupe oči Fudge i osjećao sam kako postajem muško kroz tu razbludnu predigru... ma što muško, div! Što radiš, Fudge, dobro ti znaš svoju igru. Što radiš, ne mogu više... Ja ću te...

— Dosta! Prekinite. Dosta!

Ne shvaćam ni zašto ni kako, ali je moja Gospodarica ščepala kujicu, podigla ju je trčeći prema svojim kolima s plijenom u rukama. Za dlaku je nedostajalo da u tom času ta okrutna otmica ne završi za mene fatalno. Apopleksijom nezadovoljenoga.

Još mi se vrtjelo u glavi, tijelo mi je drhtalo kad mi je, vrativši se, objasnila da je bila prisiljena, po neopozivoj Gospodarovoj naredbi, ta-

ko postupiti. On je zaurlao u telefon: »*Apage satanas!* Od djevojaka Fudgina tipa mogu se pobrati samo najgadnije bolesti. *Via, via!*«

Nevjerojatno, neodrživo... Ako više ikada pogledam tog tipa, bit će jedino da mu pokažem svoj prezir. Što bi taj terorist još izmislio da mi se osveti i da mi pokaže kako je gospodar uvijek gospodar i nema te stvari koja može opstati ako je on odlučio obratno. Samo ljubomora i zavist vladaju jadnim srcem tog propalog higijeničara. Sjeća se Dodo sasvim bistro onoga famoznog jutra kad je gospodin, vrativši se s putovanja, bolovao od nekog svrbeža na nezgodnom mjestu i psovao na prljave i grube plahte u spavaćim kolima, a ja sam u isti čas nanjušio da on tamo nije ni nogom stupio. (A u salon neke princeze još manje, razumije se.) Svaki muškarac susretne u životu svoju Fudge. Trebalo je onog dana staviti pred noge mojoj Gospodarici mast za stidne uši, to bi joj bilo otvorilo oči i pokazalo kako stvari stoje pa bismo mi danas bili slobodni. Ali čekaj, čekaj, onoga dana kad njegova ručna torba zasmrdi po ljubavnom pisamcu, neka se tada dogodi ono što se mora dogoditi, jer jedan pas, to vam ima njuh, nije on dobra supruga koja vas čeka uz kamin, začepljena nosa! Žene, znajte da muška hipokrizija od vas čini prave budale. Muškarac je kurva u duši. On tamo namjesti ružičastu mašnu kao na bonbonijeri, svaki put kad smatra oportunim da vas zapanji svojom nevinošću. Ali on laže hladnokrvno s mašinom za računanje u svojoj utrobi koja se, ravnodušna, nikada ne zabuni.

Konačno sam ispljuvao pravu istinu!

Živjeti, ali kako?

O Gospodaru, najmudriji, najpronicljiviji od svih gospodara, promašio si ovoga puta! Mjesto telefoniranja, morao si se, u pravi čas, naći u kući da izbaciš, bez oklijevanja, u hipu, ono smeće iz našeg vrta, i nas dva, Gery i ja, ne bismo bili tamo gdje jesmo, a to znači, na rubu groba. Ne pretjerujem, jedino opetujem riječi bolničarke koja čisti našu ogradu u klinici i kojoj je u vrh glave naših izmetina.

O Gospodaru, trebalo nas je pustiti da se ugasimo kod kuće, na dnu vrta, tamo gdje je trava mlada i meka. Ovdje je pakao, gorimo kao buktinje i cvokoćemo zubima.

Jučer kad si svoja dva teška bolesnika predavao u ruke ove institucije koja je Veterinarski fakultet, gledao si nas tako očinski... (Naročito mene, a čak sam povraćao po tvom kaputu.) A ipak, izgledao si kao da se opravdavaš, tješeći me »hrabro, sine«. Upravo u tom času spoznao sam, tako reći, da sam krv tvoje krvi, ali što mi to vrijedi ako moram svisnuti u ovoj mrtvačkoj bjelini, na ovim hladnim bolničkim pločicama. Ne znamo što učiniti u svagdanjem životu s tim suzdržanim ljubavima koje se očituju u kataklizmama i brinu se samo za glavno.

Ljudi u bijelom bodu nas sa svih strana, zabadaju nam duge igle u noge i tako ih ostavljaju spojene s cjevčicama kojima je na vrhu nekakva preokrenuta boca iz koje kap po kap curi crvenkasta tekućina. Gery se lako prepušta da mu to rade, a ja se ne znam smiriti, plačem, štekćem. Doista, u meni nema ni trunka od heroja. Moje od ognjice zamagljene oči razabiru jedino bijele sjene. One ocrtavaju nekakav polukrug koji se sve više steže oko ograde. Kao da će se neki bijeli zid upravo srušiti na nas. Nemamo zraka, držćemo... Hvata me čvrsta ruka, diže me za šiju i tako se koprcam, obješen u zraku za vlastitu kožu.

»Dragi kolege, evo dva slučaja teške leptospiroze. Sasvim, ili gotovo, bez nade.«

»Bez nade« odzvanja mi u tijelu kao u nekoj okorjeloj mješini. Bez nade za tebe, jadna životinjo obješena u zraku, za tebe koji ne govoriš ljudskim govorom, za tebe koji to ponavljaš svojim patničkim pogledom. Zar će biti moja sudbina da postanem mučenik znanosti, podvrgnut, kao što jesam, na tako ponižavajuća iskušenja? Flash, otkidač. Moja će slika sigurno završiti u nekom medicinskom priručniku. Želim svoju Gospodaricu, kričim iz petnih žila, stajati obješen u zraku, to više ne mogu izdržati. Nismo na klaonici, smilujte mi se. Želim svoju Gospodaricu. Ona zazire od takvog postupka, neće vam dopustiti da me vješate za kožu. Branim se, urličem. Nešto će me iznutra raščetvoriti od bola.

— Taj pas, kakva pošast! Dajte mu injekciju i neka spava.

To je sve čega se sjećam iz mog bolničkog pakla. Probudio sam se u nepoznatoj sobi, u nepoznatom krevetu, sakriven u najmekši šal svoje Gospodarice koja mi je, savijena nada mnom, puhala u nos zadah žvakaće gume.

— Mali moj, u dvoje, izvući ćemo se, vidjet ćeš. Naš je hotel dva koraka od Fakulteta.

Pet puta na dan idemo prema klinici, ja na njenim rukama kao kakav paket, zamotan njenim najdražim šalom. Tamo mi daju injekciju na injekciju, transfuziju na transfuziju. Ona mi blago podržava glavu češući me nježno iza uha da se i veterinari tope od milinja:

»Brzo ćeš ozdraviti, Dodolino.«

»Već dižeš šapu, Dodolino.«

»Glavni si, Dodolino.«

Imati mladu i lijepu Gospodaricu prava je sreća! Da me je pratila neka stara kravetina...

Gospodar se u hotelu pojavi svako veče. Sasvim je jasno da se radi mene, svog psa, ovdje smjestio. Više ne zbija sa mnom zlobne šale. Naruči u sobu hrenovke koje jedem iz njegove ruke, malim zalogajima, usprkos mučnini. Uz gospodara kao što je moj čak i umrijeti bilo bi slatko.

A Gery? Kako je on? Nedostaje mi.

Kad sam konačno stao na noge, u klinici, vučem uzicu prema njegovu katu. Želim ga vidjeti, bratski mu zahvaliti što mi je u kavezu poslužio kao pokrivač.

— Prestani vući. Jadni Gery je umro dok si ti spavao.

Srce mi se steglo. O Gery, kako si bio lijep. Zavidio sam ti na veličini, na očnjacima, na repu poput perjanice. Ali, kao dojenče sigurno si sisao janješce. Ponizni žive i umiru u sjeni.

Postali smo redovni gosti klinike. Čak me i vratar pozdravlja na prolazu. Na tratini pred mojim paviljonom magarac, s amputiranom nogom, mirno pase a bređa kobila čeka trenutak da se oždrijebi. Psi i mačke svih vrsta čiste se od parazita. Mnoštvo studenata veterine hita u predavaonice, doktori trče iz paviljona u paviljon, a ipak svi oni izgledaju smireno. Ta me okolina raznježuje. Tko voli životinje, moguće, manje razmišlja, ali više osjeća. U njihovoj službi lakše se postaje čovjekom, ako si tome sklon. Mislite na to, mladi!

Nikad neću zaboraviti te dane. Dovoljno je samo jednom u životu postati glavna ličnost da nagomilaš tone duhovne snage. Uza sve to, sjećat ću se sa zahvalnošću svojih iscjelitelja. A bez ljubavi svojih gospodara? Odzvonilo bi mi!

Tanak kao konopac, izgledam pomlađen. Gospodarica i ja pogledali smo se samodopadljivo u ogledalu. Prilijepila mi je poljubac.

— Ako zadnji nalazi budu dobri, dat ćemo petama vjetra

Nemam želju za odlaskom. U ovoj atmosferi gdje se sve vrti oko moje ličnosti, osjećam se kraljem. Moja soba, moje mjesto u krevetu između mojih gospodara, ručak koji mi donose, moj crveni mačak, moj lanac. To je život.

Opet sam počeo šetati kao u dobra stara vremena. Grad, to smrdi po životu, zlom, teškom, glupom, žalosnom. Sve se isparuje iz njegovih ulica i evo opet postajem potpun, zdrav i čitav, njušim to. A što se događa? Miješaju se isparivanja pekarnice, ribarnice, kavane, garaže i cvjetarnice. Ne mogu ih više odmah odrediti. Po ćoškovima ulica, sve rjeđa, pseća mokraća izgubila je svoju zavodljivu moć kao da je aseptična. To jako miriši po vitaminima. Tko su ta gospoda moji kolege? Bolesnici kao i ja? Mimoilazeći se, na moj pozdrav odgovaraju tako ozbiljno kao da se sretamo na nekom otmjenom sprovodu. Nešto u ovom gradu ne ide kako treba. Čime ih šopaju, te jadne mješine sive kao olovo? Možda pilulama i sintetičnim kostima kao one što sam ih zamijetio u otmjenom magazinu za pse? Jučer me prvi put u životu izdao njuh. Upravo onako kako se može pročitati u novinama, na malom oglasniku, krupnim slovima: »Jazavčar, koji se odziva na ime Dodo, izgubio se jučer poslije podne između četri i pet sati . . .«

Sjećam se da smo moja Gospodarica i ja ušli u neki dućan. Kad je žena raspoložena, ne može odoljeti a da ne kupi kakvu tricu. Poznato je

da žene radi jedne marame isprevrnu sav dućan. Nisam više mogao. Kliznuo sam.

— Čekaj me ispred, i oprez!

Kad je ona izašla, više me nije bilo. Izgubila je glavu. Smirite se, zar ne znate da je vaš Dodolino suviše vezan uz vašu suknju pa ne može biti daleko! Ona juri ulicom, zaviruje u susjedne veže, vraća se u dućan. Zaista nitko nije vidio jazavčara, mršavu životinju, malog rekonvalescenta sa širokom brazgotinom na leđima. Pregleda okolinu, pretražuje ulaze u podzemnu željeznicu gdje me zamišlja kako već tumaram noću kao prosjak. Stegnuta grla jurnula je u hotel. Nikakvog traga. Gospodar, vješt u poslovanju, proturit će oglas u prvo večernje izdanje.

Kao za zadnjim utočištem, posegne za svojim notesom, odlučna da uzbuni sve svoje poznate osobe alfabetskim redom. Događa se, opetuje ona, da se psi izgube, ali on zapravo i nije pas... Dodolino će umrijeti od tuge a to je gore od njegove bolesti... Slušaju je rastrešeno. Radi li se zaista o psu? Bez brige, naći će ga, više nitko ne želi psa u gradu. Djecu, njih se strpa u obdanište, ali psa...

Došavši do slova »Z«, iako sva satrta, pažljivo okrene broj, ovaj posljednji, jednog kolege. Nema nikakve nade, zna ona to, jer on po sav dan piše policijske romane, zabijen kod kuće.

— Svoju životinju potraži u susjednom dućanu. Otišao je za nekom damom koja upotrebljava isti parfem kao i ti.

Zaista, u susjednoj kožari, u podrumu, već tri sata stisnut u kutu, drhtao je jedan jazavčar.

Pali smo jedno drugome u zagrljaj. Plakala je vrele suze. Šok u dvoje, evo! Prekrila me svojim poljupcima i potrčala je, sa mnom privijenim uza nju, prema telefonu da obavijesti gospodara. Kroz njene prigušene »da« izgovorene kao da guče, shvatio sam da izmjenjuju ljubavne izjave preko Dode, posrednika. NJIHOVA SREĆA, TO SAM BIO JA! Taj trenutak najdragocjeniji je biser moga postojanja.

Slažem se. Bolje se vratiti na selo. Tamo barem pred seoskim dućanima koji su skupljeni oko malog trga, nema opasnosti da se prevarim. Svojim njuhom znam napamet čak i satnicu događaja. Ponedjeljak, stiže svježa riba. Utorak, mesar kolje živinu. Srijeda, kupuje se svježi domaći sir. Četvrtak, pekar stavlja u izlog svoj »panetone« još topao iz peći. Petak, seoski sajam, može se naći šunka u pola cijene. Selo čuva svoje tradicije... I svoje mitove. Ovo je skoro mit, stari devedesetgodišnji cvjećar koji svakog ponedjeljka u pet sati sjeda u vlak da posjeti ljubavnicu. Evo mita, Madame Anna koja pere i balzamira mrtvace gurajući im jedan svitak gaze natopljen rakijom u usta, drugi u stražnjicu. Činjenica je da nikada ne zaudaraju. Mit je i apotekar od čijih čudesnih pilula djevojke s lakoćom pobace. I liječnik s monoklom koji ljubi ruke damama uz opasnost da mu pobjegne prdac. Pa svećenik koji sebi može dopustiti da drži dvije gazdarice, s njima planinari i s njima »sadi

cvijeće« moleći se za spas naših, u grijehu okorjelih duša. I načelnik koji nam dva puta godišnje čita svoje pjesme, za svečanost berbe jagoda i za svečanost kestenova. Eto dakle, sve te ličnosti pozdravljaju me prisnim »ciao Dodo« kad ih sretnem na ulici. Radujem se što ću ih opet vidjeti!

Osim toga telefon, koji zbog onog oglasa, zvoni svake tri minute, izluđuje me. Toliko je plemenitih duša našlo po jednog Dodu! Nije jazavčar nego španiel, a konačno to bi ga moglo zamijeniti. Zar ne? Ima čak neki gospodin koji se nudi da postane Gospođin daklić.

III

Ognjište

Ove večeri zmaj bijesno usjeca crno nebo svojim ognjenim mačem, melje olovne oblake urnebesnom grmljavinom. Bijesan vjetar očajava u krošnjama drveća, mučeći grane. Kiša ujeda naše prozore. A kao kontrapunkt, nas troje u zaklonu, pred kaminom, tvorimo porodičnu sliku kao stvorenu za školsku knjigu. On kako čita novine, ona kako piše pismo na koljenima, a ja kako, izdužen na sagu, ližem šape. *Home, sweet home!* Sačuvati svoj otvor plavoga neba usred svih tih oluja, doslovno i slikovito, to nije svakomu na dohvat. Što više tražiti od života osim da mogu grijati srce i stražnjicu kad se zaželim.

Tako i Gospodar može, uveče, do mile volje čitati novine bez izvinjavanja. Nema opasnosti da ta strast naiđe na zapreke, osim ako izbije neka revolucija ili rat negdje na svijetu. To su jedine okolnosti koje mogu potaknuti moju Gospodaricu da se sagne nad novine. Što se tiče svakodnevnoga zanimanja oko spletkarenja o »čičama«, to uopće ne dolazi u obzir. Ona zna da će, kad njen Gospodin i Gospodar završi svoje čitanje, imati pravo na jednu papazjaniju političkih i ekonomskih komentara. Kao uzorita družica koja gaji vještinu skladnog obiteljskog života, ona ga gleda ravno u oči i čini se kao da se sva objesila o njegove usne. Nije potrebno kazati da ona uopće ne prati ta važna predavanja. Samo se u najboljem slučaju ograničava na to da u letu tu i tamo uhvati koju riječ kako ne bi zamijenila devalvaciju novca s posljednjim kozmičkim putovanjem, a istovremeno luta prema drugom kraju globusa, ne znajući ni kamo ni s kime. Više voli prebirati svoje pacifističke ideje s nekim imaginarnim sugovornikom nego se upuštati da ih izlaže pred Gospodarom koji bi ih dočekao zijevajući. On je izraziti čovjek akcije. Ja im, ovako u sredini, služim kao spojnica. Posredstvom moje skromne ličnosti stežu se paralele i meridijani i ponovo se iznad nas troje zatvara naš globus.

— Jadna životinja, mora izlaziti po ovom vremenu! Na sreću što futurolozi predviđaju da će jednoga dana postaviti toalete za pse u svakoj kući.

— Mokriti u prirodi atavistički je užitak za svakog poštenog mužjaka, a tim više za psa. Pustite me da gledam do kraja boks-meč a onda idemo zajedno.

Ona može nastaviti svoje prekinuto pismo. Obično uveče osjeća kako u njoj raste nježna misao na daleke prijatelje. Ili pak iskopa nekog davno zaboravljenog miljenika kako bi s njim uspostavila žive odnose iz vremena svoje mladosti. Svu svoju naklonost upravo je ustremila na Homera. Nema prigovora. To je barem jedan koji ne telefonira, koji ne izaziva ljubomoru njenog muža kao onaj tip što uspješno piše krimiće, a da nam dođe u posjet, za to odabere točno onaj dan kad je kućegazda na putovanju. Može biti uvjeren da je moj spasilac, ja ga ne mogu smisliti. On me pak voli ignorirati. Ali čim se pokuša dodirnuti dvosmislenih tema s mojom Gospodaricom, kao polazna točka neizbježno mu služi moja nevinost.

— Reklo bi se da je smak svijeta!

— Mm mm.

Mogla je odgovoriti da će sunce blistati visoko na nebu, mogla je opetovati njegove vlastite »mm mm«. Obiteljski govor kao i drugi. Dovoljna je činjenica da dišemo u troje. To rečeno, nastavljamo se ugodno ne poznavati. Sigurno, iznimka potvrđuje pravilo. Rijetko je to kad se međusobno slušamo, a kad se dotakne neistraženi sadržaj, rečenice se rasplamsaju, iskre vrcaju, obrazi gore. A meni su pred zoru smrznuta leđa jer njih nije briga za vatru u kaminu. Ljudska bića više se vole trljati jedno o drugo da bi se istrošila. I još gore, iznenada ih obuzme manija da se igraju vječite igre odraslih i da rastave život pomoću domaće epistemologije, kao što dijete rastavlja svoju igračku nesposobno da je opet sastavi. To mi se svaki put zgadi. Kao priprosto biće koje se divi svim čudima prirode ja, uboga životinja bez mozga, s urođenim poštovanjem, ne bih se nikada usudio da u nju taknem.

Ponekad, prolazno sjećanje na Geryja i trenutačni zaborav. *De mortuis nihil nisi bene.* I Fudgi je crkla od te strašne bolesti. U selu je harala epidemija. Jack i Ava također su oboljeli. On se izvukao, a ona je podlegla. Otkad je postao udovac, vrijeme provodi u našoj krčmi uz župnikove noge i rijetko se pojavljuje na gradskom smetlištu. Tamo sam odvukao Gospodaricu. Prije nego je prihvati, družina ju je pažljivo njušila sa svih strana. Bouly je u hipu prokužio da bi mogao izmamiti sladoled. Ghita nas je ispratila do kuhinje. Otkad zna put, više ne izgleda kao kostur. Ako pišem ove retke o svojoj obitelji i o svojim prijateljima, pokazuje se da u satima razmišljanja više volim misliti na druge, jer netom pobijele dlake na gubici, iskustvo vas vuče u zaborav sebe samoga, osim ako ne želite na svakom koraku prisustvovati svome

vlastitom sprovodu. Umrijeti, uskrsnuti, uskrsnuti, umrijeti, gore je to nego raditi uvijek jedno te isto, lančano. Jednog lijepog dana, čak i psu dojadi. Ne može stalno stresati to blato sa svog tijela. Dojadi mu da liže dušu od jutra do mraka.

— Potop. Sad je na njoj red da to primijeti.

— Mm mm, on dovrši.

Ona se diže, približava se vatri, sjeda uza me prekriženih nogu i češe me iza uha. — Kako bi bilo da ti kupimo neku ženicu, prije nego umreš? Što misliš, Dodolino?

— Mm mm, odgovara on mjesto mene.

Svinjarija, i to mi je neki odgovor! To je, čini mi se, ipak važnije od boks-meča! Žena? Neka utopisti u mojim godinama uživaju tu drogu, ja pazim na svoju ljubav za komforom.

— K. O., viče Gospodar. Uvriježen, zatvara televizor.

— Mali ženski Jazavčar, misliš da je skup?

— Ni riječi o kupnji! U životu muškarca jedna žena i jedan Jazavčar to je sasvim dovoljno. Ta dva roda previše su slična.

Uza sve poštovanje koje imam prema Gospodarici, ta je dosjetka bila težak napad na vrlinu moje muškosti. Ustajem razmetljivo. Ukrućena tijela i repa prelazim preko sobe grenadirskim korakom, a prsa su, reklo bi se, pretovarena medaljama.

— Baš se doista ne znaš ponašati, dragi prijatelju. Čak i pas pokazuje svoje negodovanje.

— Radi Gospodarice koja se nastoji pretvoriti u pravu pseću mamu.

Bračno tlo sa svojim rovovima, svojim zasjedama, to je bojno polje staro kao svijet, izbrazdano otrovnim strelicama, oštrim kopljima koja se bacaju iz navike pa makar iz jedinog razloga da se poslije uživa u blagodatima mira. Prolazne pobjede, vi ste toliko potrebne da bi se sačuvala istančana ravnoteža sreće u dvoje.

Ja ih mimoilazim, izaći ću. Više od kopalja bračnih klišeja volim ona koja padaju s neba. Ako ih prisilim da se zabrinu za mene izgubljenog u tmini, i kiši, ove večeri zasićene dosadom, izlažem se opasnosti da ih potaknem na oštrenje oružja i na ponovno navještanje rata.

Što je to? Večeras upravo netko baca anatemu na moj komadić plavoga neba. Sudbina mi je za večeras borba, najžilavija od svih borbi. Kroz zamagljen prozor nazirem bijelog mačka, utvaru, promočenu od glave do pete, koja me kradom gleda pritišćući svoju bestidnu njušku o staklo. Trebat će mu odvratiti, progoniti neprijatelja u olujnoj noći po svem vrtu, sve do posljednjeg daha.

— Uau grrr, uau grrr!

— Pst, pažnja, vrata ne otvarati! Pst, Gospodarica upozorava na mačka!

— Kakva buka! Bijeli mačak koji se pojavi usred noći, nosi sreću.

— Dodo ipak mora izaći da digne nogu, boga mu!

— *Calma, calma.* Treba otvoriti vrata, mačka uputiti prema kuhinji, dati mu mlijeka i on će otići otkud je došao.

Gospodarica me instinktivno stišće uz grudi. Već vidim sebe oblivenog krvlju, iskopana oka oštrim pandžama. Mačak mi je kliznuo pred nosom. Strijeljam ga pogledom... moje podrhtavanje ne smeta ga ni najmanje, savio se maksimalno u klupko pred kaminom na mome mjestu, počeo je lizati vodu kojom mu je bila sva dlaka natopljena.

— A što ćemo nas dvoje? uvrijeđeno će Gospodarica.

— Stavi svoju životinju na pod pa će i ona izaći.

Da raskomadam uljeza? Nakostrušio sam se, reklo bi se da sam mačak a to sam ipak ja, a onaj drugi, mjesto odgovora, pravi se psom, maše repom, sav razigran mjeri me svojim očima prozirnim kao nada. Ne zna naivčina što ga čeka, vara se o meni. Umiljato se umanjio, reklo bi se da je prljavo klupko bijele vune, ostavljeno na tepihu.

Gledam oko sebe što opreznije mogu i izlazim pod nebo koje plače da i ja natopim vrt drugim brzacima. Za ovaj put, po uzoru na ljude, hinimo samilost. Ona pokriva mnoge slabosti.

Stari magarac

Ovo poglavlje moram posvetiti svome Gospodaru. Bolestan je. Na meni je red ga ga držim za šapu. Ta ga je bolest zahvatila nenadano, izdajnički. Na oko ništa ozbiljno. Tipkačica, ne znajući da je prisutan, okrstila ga je »stari magarac«. To okruglasto lice s ustima nabubrelim od mladosti, s kosom punom proljeća, ranilo ga je nehotice; smijala se na sav glas, nesretnica, trčala sa svojim dečkom da uhvati metro i ostavila iza sebe zaprepaštenoga šefa sa svojim »stari magarac« na leđima, koji ga od onda više nije napuštao. Zajedno su se vratili, *mogio mogio,* kući. Sad magarac na glup i bezuman način pase u njegovoj duši i daje mome Gospodaru utučen i istrošen izgled.

Kako mu prišapnuti da vrijeme prolazi svima, osim onima koji su voljeni? Kako sve to ispričati mome Gospodaru, njemu koji svaki dan mora odlaziti u ured s osjećajem da je zemaljsko srce umorno i staro, s uvjerenjem da je svijetu dosuđeno slijediti igru ambicioznih?

— Imat ćemo uvijek nešto za pojesti i pokriti se, odmori se malo, kaže Gospodarica. U ovoj kući radimo sve troje.

— Ne radi se o tome.

— O čemu onda?

— Ni o čemu.

Starost se kod žena rađa gotovo s njima. One se nje čitav život toliko boje da u času kad se ona pojavi, prikrivena slojem šminke, u pofarbanim kosama, iznad haljine posljednje mode, da je one više ne vide. Muškarac je zapazi iznenada pa makar to bilo pred ulazom u stanicu podzemne željeznice. Ona ga udari šakom u lice. Ako ta bolest potraje,

uskoro ću biti prisiljen sjesti na njegov grob i umrijeti za njim. Trebalo bi pozvati njegovu majčicu. Majke ljudskih bića nazivaju ih čitav život »moje dijete«, a to ime samo po sebi miriše mladošću... Bez sumnje je Gospodar, praveći tih dana zaključni račun svoga života, gledao kako sve češće izranja plemeniti profil njegove drage starice, tako da je zaključio:

— Trebalo bi da pođem vidjeti majku za njen rođendan.

— Pratit ću te.

— A pas?

U redu, pas je ostao sam da čuva kuću. Dovoljno je pametan da se strpi nekoliko dana... Uviđavna susjeda otvara mi ujutro vrata, napuni mi zdjelicu i naveče zatvara. To je sve. Za psa je samoća bunar patnje. Ali stiskam zube. Gegajući se izlazim u vrt, zalijevam poneku biljku, stražnjim nogama prevrćem par gruda zemlje, bacam pogled prema plavome nebu i, našavši iznenada pomlađenu snagu, obuzima me želja da mašem repom, da pozovem sva stvorenja neka čuju kako životna radost zapljuskuje, žubori, srebrni se... Ali se moj zanos brzo smiruje među šapama. Živjeti samotnički to je živjeti bez kisika. Zrak je težak, gušim se. Vidim sjene svoje prošlosti sve obučene u crninu. Zar ništa nisam naučio? Posvećujem se razmišljanju... Porazi su cijena kojom se plaća da odrastemo i da ne ostanemo obješeni između neba i zemlje, s licem stare, hirovite lutke. Hrabro! Eh, moja mudrost u nemogućnosti da komunicira, umire kao muha. Smotavam se još više. Pa iako sunce po mojoj dlaki prosipa svoj brončani sjaj, bolje je zadrijemati dok se Gospodari ne vrate.

Mora da sam dugo spavao. Sjene su se u međuvremenu produljile. Otvorio sam jedno oko bez ikakve želje da ustanem. Za koga, za što? Na samom dnu vrta, tamo gdje je sjena bila najgušća, jedna bijela mrlja odskakivala je od tamne trave... Mačak! Kakva sreća! Ako nikoga nemaš da ga voliš, treba barem imati nekoga da ga mrziš. Bolje išta nego ništa.

— Vauu, nestani kao munja ili ću te oderati.

Ne miče se.

— Gubi se da sve praska!

Napravio sam nekoliko skokova prema njemu. Skoro licem u lice. Ali mačak, hrabra izgleda pred opasnošću, nije me zločesto omjeravao. Naprotiv, smanjio se i činilo se da, svojim plavo zimzelenim očima, prosi: »Smilujte mi se, Gospodine.«

Držao sam se hladno.

Tri puna dana mačak je dolazio da sjedi na dnu vrta. Zahvaljujući pobuni koja mi je danju i noću obilno hranila duh ratničkim strategijama, slikama ropstva, nasilnim mislima, moja se samoća naočigled ublažila. Očekivao sam da se pojavi, žaleći što ne razumijem mačkov zagonetan jezik. Bila bi se mogla izmijeniti koja riječ za vrijeme primirja.

Kad Gospodarica izruguje moj karakter, ona misli da istovremeno imam nešto od čovjeka, psa i mačka. Pa neka, nisam isključivo pas, ali ni čovjek nije nikada isključivo čovjek, uvijek u njemu ostaje neka životinjska crta. A bijeli mačak, i on je stvar za sebe. Nikad se nije vidjelo da se naježio, ne znaju mu se pandže. Kod nas ne stanuje, hrani se vani, jedva prihvaća malo mlijeka, reklo bi se, samo iz uglađenosti. Sa mnom dolazi na sunčanje, razumije se, u pristojnoj udaljenosti. Tu se on licka, proteže se, kao i ja. Često se, noću, može vidjeti njegova dječja njuška kako se pripija uz stakla kao da se divi obiteljskoj slici: ja kako pred kaminom grijem leđa, Gospodarica kako grije Homera na svojim koljenima i Gospodar kako gleda televiziju ili palucanje plamena, sasvim opušteno. Otkad mu je majka proslavila svoju osamdesetidrugu godišnjicu, radosno kao djevojčica, shvatio je da dobro sračunavši on nije čak još ni rođen, na što je njegov stari magarac krepao... U stvari on je dječačić ako ga usporedimo s mojom skromnom osobom koja se osjeća da ne može bolje, ali koja će uskoro imati stotinu i pet godina ljudskoga vijeka. Ujutro, prije nego ode na posao, Gospodar, izašavši topao iz kreveta, navlači trenerku i kapu i trči sa mnom po obližnjem šumarku, njuška posvuda kao i ja. Osjećaj ugodnosti prožima nas kroz oči, kroz uši, kroz naše njuške koje zijevaju kao da će razvaliti vilice. Toliko se penjemo po brežuljcima da poznamo svaki listić, svaki izdanak. Prve pčelice lepršaju oko bunike, blagi povjetarac u hrašću, providna gipkost mladica. Prašina od kapljica vodopada, a kroz nju prodire mlado sunce i ostavlja svoju dûgu pa se zaustavlja na baršunu jednog lista.

Kiši.

Mi smo svake večeri pred kaminom. Mačak opet svojom vlažnom njuškom upire u okno.

— Onda, da pustimo, siromaha?

— Zadržat ćemo ga preko noći?

Mačak ulazi podignuta repa. Odgovaram mu mašući diskretno svojim. Pripija se sav uza me. Kao pahuljica snijega, kao nešto što se do kraja pokorava.

Sastanak

»Najveći je starac samo onaj koji to želi biti«, veli Gospodar. Ta mudra izreka potiče od njegove majke. Obuzet nježnošću odlučuje da je sad on pozove, da je ugrije na svojoj vatri. Kakva sreća za snahu da joj se svekrva vrze oko nogu!

— Ti ideš na posao, a kako ću je ja zabavljati od jutra do večeri?

— Nema problema! Pozvat ćemo njene sestre blizanke. Nema opasnosti da bi se dosađivala. Zar ideja nije genijalna?

Ideja je teška dva i po stoljeća i nešto više. Godinama svekrve treba dodati i one njenih sestara, zajedno: sto i šezdeset proljeća. Bilo bi neljudski podnijeti utok poticatelju i biti protiv sastanka u gerontologiji takvog razmjera. Ah, plemenita li je narav moga Gospodara! Uvijek je sklon primijeniti nepovredivi princip koji se sastoji u tome da se na tuđi račun prebace sve svoje brige. Savršeno! A gdje nastaniti pleme? Savjetujemo se, jadamo se susjedi. Nema drugog izlaza: blizankama treba dati moju kućicu. Budući da je Gospodar jednom odlučio ustupiti svoje mjesto u bračnom krevetu svojoj majci, on se ni jednog trenutka ne pokušava raspitati da li će njegovoj ženi svekrvin zadah uljepšati sne. Trčimo u svim pravcima. Konačno pronalazimo neke krevete. Prenosimo ih, namještamo ih, udaramo se o njih, puni smo modrica, iskrivio sam šapu, Gospodarica je do krvi zavrnula dva nokta. Neka nam! Pokrpani flasterima, umjesto da se veselimo našem mladom stanaru, bijelom mačku, raščetvorili smo se da primimo pod krov ukiseljenu crninu potrostručenog udovištva. Radi mira u kući, treba očistiti svaki kutak i zakutak, olaštiti kuhinju. Krojiteljice pravde svuda će zabadati nos a iz njihovih smežuranih usta rigat će samo dobronamjerni savjeti.

Obuzela me panika kad sam vidio kako se sva ta crnina javlja na pragu. One su se zatim razbježale posvuda naokolo. Kao žohari koji trče u svim pravcima. A zamislite da se ne osjećaju ni najmanje umorne. Tako su udobno sjedjele za vrijeme vožnje i vidjele su svašta. Došlo je vrijeme da protegnu noge. Trebalo je obići kuću, promotriti sve, od tavana do podruma. Kakvo čudo! Iskreno, nešto tako lijepo nisu još nikad vidjele, pravo gnijezdo ljubavi. A ovaj miris jelovine, posvuda! Pomisliš da si u raju. Ni gore nije ništa bolje... Stare licemjerke!

— A psić sa sijedom njuškom, gle, još uvijek živi!

Ja sam živi simbol blagostanja ove kuće, smatraju one. I odavle nikada neće one otići. To je jasno, vi se nas nećete više osloboditi. A ipak, zagrizajući u naš kolač s ribizlima (posebna pažnja za njihovu dobrodošlicu), taj se zanos smiruje, koštice se zavlače ispod zubnih proteza, stružu im nepce pa one trče oprati gubicu.

— Dobro da to znamo, davat ćemo im ga svaki dan.

No, zamislite! Nisu se dale smesti. Svakom prilikom slave svoj ponovni sastanak i daju mu sjaj koji taj susret zaslužuje. To se, od same zore, počinje lickati, tapirati kosu, čupati pincetom brkove, masirati vrat pred ogledalom. Bila bi potrebna tri zrcala a ne jedno, zbog toga neprestano stoje u repu! Kolika buka u kupaonici. Voda teče potocima... »Jače mi trljaj leđa, ljepotice, da ne smrde po starosti.« — »Konačno, ne koristi sramiti se međusobno, treba se odlučiti za vunene gaće.« — »K vragu, ne špricajte po mojim novim papučama, služit će me kad me budu polagali u lijes!«... Ja, iza vrata, ne prestajem mahati repom, a Go-

spodarica ne može zaustaviti smijeh dok vreba smiješne fraze tih mudro-banalnih razmišljanja, isprekidanih mlazovima vode, tih razmišljanja prigušenih parom gdje se život i smrt tako jednostavno drže za ruku. Kad napuštaju taj hram isparavanja, dižu se oblaci kolonjske vode i prate ih. A sada, veliku čašu mineralne! ... Hajde dižite se, moje djevojčice, na spasonosnu šetnju da bi se zaradilo naš kruh svagdašnji. U »Café de la Poste« čekaju nas tople kifle! Brzo, požurimo! Božanska promisao smislila ih je za starice na ferijama. Posljednjim! Ne spominjite! Jedino ona koja se jutros ustala na lijevu nogu, neka o tome razmišlja u svome kutu.

— A prati li nas mali starčić?

I mali starčić počinje svoj dan svježim pjenastim kolačima koji su punjeni slatkim vrhnjem. Tri dame oko stola, naužívavši se kifli namočenih u toplu čokoladu, smještaju se još čvršće u svojim stolicama dok ja ljenčarim ispod stola. S vremena na vrijeme oprezno otvaram njušku da zgrabim bombon što mi ga uvijek neka druga ruka krišom pruža. Kako lako život pronalazi svoju dobru stranu!

— Gospođe, jednu espreso?

— Tri duple, molim!

Srčući s uzdasima oh i ah, s onim »ah kako nam je lijepo«, oplakuju se pokojni muževi ... Ali pravo govoreći, pokoj njihovim dušama, neprestano gledati nekoga obješena o svoje skute, tegliti za nj, od ranog jutra imati na umu da se Gospodinu pruže njegove novine, to je da sve pošalješ u šipak! Najdebeljuškastija od trojke klopa za četiri, u čast svoga Gastona koji mora da je, tamo gore, zadovoljan pa sigurno i zadivljen. O kako je on volio punašne, nije želio nabadati se na kosti ... Oni svi to vole, da, da. A tek sise! Ti muškarci, vječna djeca. Prava dojenčad. Ha, ha, što se toga tiče, sišu vas cijeli život. Doslovno i preneseno. Egoisti!

— Dodolino, je li ti dobro? Pazi, što si čuo ne prenosi kući.

— Radi našeg neočekivanog sastanka, govorimo koješta. Bog nam prostio!

— Ima Bog pametnijeg posla od slušanja naših brbljarija. Radije molite neka vam udijeli blagu smrt.

Eto, ponavljao se refren njihova zadnjeg susreta. Izvio bi se poneki uzdah na prolazu sa zabranom da se ne ponovi. Mislite radije da će se jednom, kad se vratimo kući, drugim uspomenama pridružiti i jedna nova. Njihova »Café de la Poste«! Duga poslijepodneva u salonu! Međusobni savjeti! Njihova šaputanja u krevetu! Zadnja povjeravanja ... A osobito smijeh, ludi smijeh koji ih je spopadao naveče uz kamin. Komentari dnevnih doživljaja. A još točnije, to je kupovina noćne posude na ruže, koju su sebi priuštile kod staretinara, a on je tako ljubazno bio zainteresiran za to što će one u nju zasaditi ...

Na dan rastanka bilo mi je teško mahati repom. Gospodarica je u noćnu posudu doista zasadila geranije. Rastu, milina je gledati! Da se moje prijateljice vrate, kupili bismo im još jednu! I ja bih noću u nju pišao iz solidarnosti prema svim kockarima života koji se usuđuju igrati sve do zadnjega »rien ne va plus«, prkoseći vremenu. Njima se barem ponekad dogodi da zavaraju malu kuglicu koja se zove sreća.

Ustupci

— Obavještavam te da pružamo utočište egzogamima.

— To je zabavno. Što oni rade, pričaj. Gospodar koji se sav pretvorio u uho, tone u svom naslonjaču.

— Reklo bi se da se ti morbidno zanimaš za sve što me smeta. Odvratno je, starci koji se natežu...

Gospodarici je milije izmigoljiti kad je partner nervira. Počinje sređivati ladice. To je njen sedativ. Pratili smo je, mačak i ja. Diveći joj se kao i uvijek, posmatramo njen rad sjedeći na stražnjim nogama. Što joj je došlo? Da joj nismo nešto ukrali? Zašto se ljuti? To se kod žena nikad ne zna. Započinjala je s aluzijama služeći se riječima kojih nema u njenu rječniku. Da nije negdje pročitala kakav izvitoperen članak? Danas je »preciozan« govor u modi, stala ga je oponašati. Mi životinje ne znamo listati po rječnicima. Tim više što mačak i ja ne govorimo istim jezikom. Na sreću, to smo nadomjestili drugim rješenjima...

Otkad je Ahil (tako je Gospodar krstio mačka) našao, zahvaljujući mojoj velikodušnosti, smještaj i hranu, život mu je postao sigurniji. Stanovao je, a time je sve rečeno, kod čovjeka koji se, u pomanjkanju boljega, zimi hranio mačjim pečenkama. Ljudi drže do mačaka manje nego do nas. Jednostavno, pitanje koristi. Mačke se tjeraju metlom, a ponekad metkom iz puške. Tada im režu njušku, pa sve njuške nanižu na konopac, odnesu ih u Općinu i dobivaju za to nagradu. Preskačem preko ostaloga... Mačak je među životinjama »vječni Žid«. Gledajući kroz prozor naše njuške starih lovaca na sreću koji se prepiru oko sitnica, Ahil je valjda shvatio da smo nepopravljivi idealisti koji se žderu na maloj vatri. Pun je divljenja za to polagano trošenje kapitala koji se zove život. Kod nas barem nije bio u opasnosti da ga ponudimo kao pečenje.

Ahil se dugo vrtio oko mene dok sam mu pružio svoju naklonost. Počeo nas je oprezno pratiti u šetnji, iz podaljega... Sad se, kao da mu je stalo pokazati svoje umijeće, jednim skokom popne na drvo. Čuje se lagano pucketanje kore pod njegovim snažnim pandžama, vidi se kako izliječu ptičice iz krošnje. Ponekad jedan kočoperni rep prošiša zrakom. Vjeverica kao munja brizne prema najvišem vrhu. Njene male oči poput čiode gledaju nas prestrašeno. Posvuda bruji i pucketa ispod paprati.

Životinjice traže zaklon. Nakon tih vragolija Ahil se postavlja u zasjedu, hini da za nas ne mari kako bi nam drugi dan pred nosom ponovio svoju izvedbu.

Otkad se on šeta po kući, puhovi nam ne plešu iznad glave. Dali su petama vjetra. A da ne govorimo o krticama i miševima. Nestala je ukratko sva ta gamad. Ne treba se čuditi što je Ahil zadobio sve moje simpatije. Zemlja i svemir brže se okreću oko njega.

Kako je moja kućica široka, skoro bračni krevet, ustupio sam mu polovinu. U njoj drijemam jedino kad mi se prohtije. Naše lijeno držanje navodi nas ponekad na kretnje koje stvaraju ugodnost što izvire iz topline naših tijela i prodire nam do kosti. Ne patim više od reume. Ne smatra li Gospodarica, koja bi na Ahilovu mjestu radije gledala »pin-up« kujicu, da je to moja moralna greška kao nekakva mrlja na mom ugledu? Nisam ni prva ni jedina osoba koja pravi ustupke. Poznata je mačja libidinoznost!... Tu sam riječ uhvatio jutros na radiju. Zalagali su se da seksualni odgoj postane obavezan u školi. Žalosno je koliko svijet teži nivelaciji. Svi će na isti način početi voditi ljubav, istom tehnikom. Barem u ovoj domeni mora još biti individualista, naivnih, neukih, uvrnutih, skromnih kao i ja. U povjerenju, da je Ahil išao u školu otkrio bi, usprkos svoj spremnosti, da nema osobitog talenta. Bio bi nesretan pa bi izgubio sve druge kvalitete. Tko bi onda kost u krevet donosio? Upravo taj smisao za žrtvu za mene je vrhunac ljubavi, vrhunac bračne sreće. Da je, na nesreću, Ahil bio seksualno odgojen, ni ja više ne bih mogao mirno hrkati pripijen uz njega. Seks je zaista osobni problem kao glad i žeđ. Slabo mogu zamisliti kako se može sudjelovati u kolektivnim predavanjima toga znanja po uzoru na matematiku i filozofiju.

A kad je riječ o dizanju kuke i motike na masohiste, sadiste, uraniste (zar riječ nije pjesnička?) i na ostatak *della compagnia bella*, koji je prevrnuo kabanicu, zatvorite jedno oko kao i ja, mila Gospodarice, pouzdajte se u mene i u moju sijedu njušku i ne zabrinjavajte se više tako morbidno tko koga pipa i u kojim godinama. Malo životinjske velikodušnosti, eto to! Ako se vodi ljubav čak i s električnom žaruljom, mišljenja sam da se to nikoga ne tiče, a istovremeno to je dobro za zdravlje.

Ridi pagliaccio

Sve češće čujem kako moji Gospodari uzdišu: »Kad nas Dodolino napusti, pokopat ćemo ga u vrtu, ispod ružičnjaka.« Sjajna misao! Ali me izluđuje. Još jesam, zdrav i čitav. Pretpostavimo na trenutak da moram napustiti svijet, tada bi mi naše lijepe ruže služile kao pergola da mi odmah ne kiši po leđima. Ali želim točno odrediti da ni list ni kamen nisu učinjeni ni od čega, a još manje životinja. Na ovoj zemlji jesam i na ovoj ću zemlji ostati. Ona me je jednom rodila i rodit će me još miri-

jade puta. A to je konačno i njen zanat. Čeka me beskonačan lanac magija... Sve do dana kad budem postojao svuda po malo. Ja, svemir!

Ovakav kakav jesam, neću biti vječan. Znam da moram promijeniti oblik. Preobrazbe starosti u tijeku vremena nisu me poštedjele. Vid mi slabi ali se njuhom služim kao očima da se natopim i najmanjim djelićem ovoga svijeta, pa makar samo jednom vlati trave i njenom nježno zelenom stabljikom koja se diže uspravna i svježa jer i meni ostaje nada da će jednoga dana neka od mojih vlastitih molekula svijetliti istom ljepotom. Život je san i nada. Bdjet ću iz svih snaga da oni budu uza me na konačnom sastanku, ispruženi sa mnom u mojoj smrtnoj jazbini. Nas troje i cijela vječnost pred nama. Kolike li sreće!...

Indijski Parsi dovode psa k umirućem, da bi se čovjek i životinja gledali u oči. Ako mi se ikada dogodi da preuzmem ulogu sprovodnika duša, vodio bih čitavo čovječanstvo po tom svijetlećem putu. Nastojao bih da moja pseća duša svima nadahne ovo vjerovanje, moje životinjsko veselje što ću ponovno oživjeti.

Snijeg je natkao bjelinom okolna brda. U našem vrtu osakaćena stabla strše snažno prema nebu, njihovo lišće, krhko kao staklo, rasuto je po mrtvoj zemlji. Bijeli bršljan lijepi se uz okna. Zrak mrzne kao da je bez daha. Meni je, kao bubregu u loju, toplo oko srca, ustobočio sam se na koljenima Gospodarice i s njih nadzirem zimu. A Ahil, on nekud klizne. Ponekad se vraća sav crn, kao da je dimnjačar. Čak mu se izgubi crna mrlja na čelu, u obliku srca. Kako mu uspije da pokupi svu tu čađu usred ove bjeline? Stalno je zadržao neku fantomsku osobinu, nekakvo svojstvo posvudašnjosti. Traže ga, zovu ga, a on se odjednom stvori, sjedi na krovu. Zimi tavani i krovovi postaju njegova lovišta. Korim ga, bojim se za njega, Gospodarica mu puni uši preporukama. On, mjesto odgovora, kao da kaže:

»Vas dvoje drljate papir od jutra do večeri. Što još hoćete? Da uz vas predem po čitav dan?«

Ne griješi, zaista. Samo na trenutke on me ohrabri da malo prozračim svoju staračku mudrost koja obično, mjesto strastvenih sredstava za uzbuđivanje, više voli slatki miris kuhane govedine. Ne smeta to, ipak smo mi pobratimi a i on, kad je vani loše vrijeme, skoči na krevet moje Gospodarice i tu dostignemo vrhunac lijenosti. Tako mile lijenosti da joj opraštam ispraznost duše i pripisujem joj neki duboki smisao koji ona nikada nije imala. Sretan sam!

Jedne noći Ahil se nije vratio. Bilo je vrijeme karnevala, selo je bila obuzela sveopća zbrka. Maskirana djeca trčala su po uličicama, mala horda apaša naoružanih do zubi, Indijanci kukasta nosa okićeni perom, male gospođe s bijelim perikama posipale vas korijandolima, ciljale vas zmijama na svakom uglu. Seljaci, ostavivši kod kuće brige i žene, zadrža-

vali su se više nego obično u »Café de la Poste«. Na trgu se organizirala gozba pokladnog utorka... Tog dana, rano ujutro, smjestili su redove dugih stolova i klupa. U sredini bilo je kružno raspoređeno dvanaestak kotlova, kao da su vještičji, a u njima je krčkao umak i palenta. U samom središtu uzdizala se lomača za kobasice. Tamo nas je sve troje odveo blagi, nasmijani dan i sunce puno obećanja. Trbušine smo nabili kobasicama kakve još nikada nismo kušali, vjere mi. Centar pažnje bio sam, naravski, ja s malim tirolskim šeširom naherenim na uho. Jazavčari, veliki glumci, znaju oni glumiti. Ahil je jeo pod stolom, s prijanima i prijama. Selo je, i prema njima, postupalo velikodušno kao da traži oproštenje za kablove vode koje bacaju za njima kad se, noću, prepuštaju svojim svadbenim serenadama ispod prozora. Veljača, mačja derača.

Ahil se nije vratio te pokladne večeri. Grizao sam nokte, a oko mene je plesao đavao ljubomore. Što mu treba ženidba, baš njemu! Sa svojim očima neke kreposnice i svime drugim u razmjeru, bio je sličniji mački nego mačku.

Sutradan, čekala ga je zdjelica mlijeka... Prozor je bio otvoren njemu na volju. A on je, skitnica, davao srcu oduška. Njegova je svadba još trajala iako je korizma. Kod nas se jedino vjetar, sa svojim proljetnim dahom, kovitlao po rastopljenom snijegu, oko usnula drveća, provlačio se kroz otvoren prozor, odavao se mirisom smole koju je ukrao dok je krišom prolazio kroz suncem obasjanu šumu. Ahil je otišao tamo gdje ga je plamen nove ljubavi grijao bolje od moje. Za nj se vrijeme zaustavilo. Mrak je pao po vrtu. Vjetar se smirio u vršcima borova, tama se prostrla po suhom lišću, ali bijela Ahilova njuška sa svojim crnim srcem nasred čela nije se pojavila uz okno. Vrebao sam svaki šum. U kojoj je on blaženoj postelji počivao? Ovdje, sa srcem na dlanu, ja sam drhtao.

Čekamo ga već čitav tjedan. Svakog dana... Pustio sam se nasamariti. K vragu! U stvari, tko je on bio za mene? Samo navika, lakomislena, časovito olakšanje. Veoma bijedno olakšanje. Kako je sve to daleko od sreće! Daleko! Ako Ahila sretnem u selu, okrenut ću mu leđa. A da možda nije skriven u blizini i raduje se, glupan, gledajući kako se trgnem na najmanji šum? Neću ga ispitivati, pravit ću se da sam začuđen. Samo da se vrati!...

Duboko ranjen, tražim san u zemlji zaborava. Hrabro! U mom srcu stišava se mržnja, na njega više ne želim misliti. Jutarnjoj zvijezdi ostavljam u baštinu gorčinu izdanog prijateljstva.

Život je otpočeo bez Ahila. I naše šetnje. Prvi leptiri vrludaju po lješnjacima u cvatu. Proljeće svuda polako rasprostire svoje sagove. Jaglaci, visibabe, pokrivaju polja i šumarke. Zrak miriši po nadi. Zaustavljam se na svakom koraku da sve rupe pomirišem. Želio bih izvršiti počasnu šetnju pred svakom novom mladicom. Imam prijatelja među dr-

većem. Čekam onoga koji se prvi probudi. Nikad više nismo spominjali Ahila. On je bio samo mačak. Dvoličan kao mačak...

Sasvim slučajno jednom za vrijeme naše šetnje prošli smo nedaleko od mjesta gdje je negda živio, prije nego nas je omeo svojom prisutnošću. To je ušljiva potleušica nasred prljavog dvorišta bez biljke i stabla, natrpanog mnoštvom zarđalog alata i ropotarije. Bio je zaista niska porijekla, nezahvalnik. S laganim trnom u srcu kradomice pogledam prema krovu. Ništa, nikakvog traga Ahilu na zakrpanom limu... Bože moj... Pod olukom, obješena o zidu, visjela je njegova koža okorjela... Njegova mala koža sva bijela s crnim srcem visoko, probodena čavlom...

Proljeće cvokoće. Snijeg je opet došao. Lepršа vragoljasto kao da svi anđeli praše perine da bi nam se rugali. S moga srca posljednja krpica mladenačkog oduševljenja otkinula se s Ahilom.

Osjećam se najtužnijim bićem na svijetu, a i najodgovornijim, priznajem. Vani, u tmini, dva bisera boje potočnice zablistaju na trenutak. Ahilove oči. Pritiskuje me sva nepravda zemlje. Povinjavamo se njenim zakonima, nastojimo biti razumni, prihvaćamo ih... I evo nas žive oderu! Zašto? Za čije dobro?

Da sam kralj

Paralizirani Jazavčar koji počiva na ležaju, uza nj veterinar koji izražava već anticipirano saučešće Gospodarici, savjetujući (s obzirom na godine životinje) da mu damo injekciju, to je zaključna riječ. Ni govora! Čim je okrenuo pete, ona me je podigla, privinula na grudi, prišapnula mi na uho da se nas dvoje nećemo dati prevariti od sličnih gluposti.

Odana djevojka, zaista! Kako je samo mogla pogoditi pravi trenutak kad će me dignuti da mi olaška obaviti moje potrebe i kako je ona znala da mi je, na dnu moje čamotinje, toga jutra preostala jedino neodređena želja da još jedanput, bez sumnje posljednji put, jedem restana pileća jetrica i da mi, u hipu, budu stavljena pod nos. To su čuda!

Naveče je izložila Gospodaru koliko ju je veterinar ohrabrio: Sve će proći, samo strpljenja, Jazavčari vas ponekad prestraše ni za što! Ali to je bilo radi proljeća, pa i on ima pravo na jednu malu pripomoć, a ostaje nam i zadnje utočište, pokušati s debenalom, čudesnim proizvodom za pomlađivanje pasa i mačaka, on bi uklonio sve znakove starosti, ubrojivši u to i zlokobne bradavice kojima je Dodo bio obasut. Tako. Glavno je, uporno je naglašavala, doslovno izvršavati savjete veterinara da se pas svako jutro nadiše svježeg zraka.

Od tada moglo nas se redovito sresti kako šetamo: Gospodar, Gospodarica i ja u sredini. Udobno sam se ljuljao smješten u putnoj torbi koju su držali za ručke. Tako sam prošao brda i doline. Ako bi me položili na zemlju da malo predahnu, ona je sva plamtjela od želje da me

vidi kako skačem vani pa sam osjećao trnce čak u svojoj ukočenoj hrptenici. Kako onda ne povjerovati u jednu takvu magiju? Prihvaćao sam priliku... Bezuspješno!

— Jamčim, da je od jučer napredovalo.

Ne, ništa nije kretalo, ništa nije napredovalo, ali ta prirodnost kojom su opet podizali moju torbu, kao da sam se od rođenja njihao između njih, ona mi je ulijevala sigurnost nekog princa na nosiljci, koji je navikao već stoljećima da lebdi nad svojim posjedima kao ptica na vjetru. Tako izvršeno navrtanje ljubavi na jednom starcu, briše strah iz njegovih zjenica. Neka mi sudbina udijeli da zadržim sjenu toga sjećanja u slučaju ako se jednoga dana opet rodim kao kralj pa da izlijepim ovu zapovijed po svim zidovima svoje prijestolnice: Obavezan rok za svakoga bez iznimke, o načinu kako se ne smije napustiti nesretnika. Ako govorim kao knjiga za djecu, razlog je tome što su se ljudi dobro namučili da ih sastave, zaboravljajući da su dječji mozgovi, kao i moj, prepuni života a da bi se u njih utisnule još i poučne priče. Uzet iz stvarnosti primjer jednog Jazavčara koji pati mogao bi možda poslužiti kao obnova sjećanja starih i mladih. Tko hoće, shvatit će, a oni drugi neka se time zabavljaju, neka skupe usne u ironičan smiješak. Oni će, bojim se, jednoga dana imati samo vlastitu osamu da je u torbi izvedu u šetnju.

Prelijetamo, kao da sam perce, strme staze i varljive lovačke putove. Oni prevrću po papradi i suhom lišću u nadi da iskopaju proljetne gljive dok ja čekam opijen snažnim mirisom zemlje, razigran od ludih trava koje me škaklju po leđima. Neodoljiva želja da ih porosim!

Na putovanju u svojoj torbi, nadvisujem veseli svijet šafrana, bijelih anemona, visistaraca, ljutića. Zovu me, svi oni, dođi Dodo, dođi, ma kako bili mali i skromni kakvi jesmo, javljamo ti da se nektar sreće može otkriti i ovdje i ondje. Još ti ostaje dobar njuh da otkriješ cvijet uz koji će drugi proći a da ga i ne vide. Idi, skoči, stara dangubo, ne gubi vrijeme, isplati se.

Htio bih iz sve duše smoći svoj negdašnji živahan hod. Hrabrim se... koji korak, posrćem, padam. Teška mlitavost obuzima mi noge.

— Hrabro, moj mili pijanče, hrabro, pokušat ćemo.

Sav raskliman, opet ustajem. Kao da me magnet prikiva za zemlju. Hvatam sapu, skupljam svu volju... Bacam se, šepav. Posrćući čas desno, čas lijevo, približavam se svojoj prijateljici, ljubici, da je obdarim svojim divljenjem. U svojstvu vječitoga kavalira zaljubljenog u život, moram pred njom izvesti nekoliko skokova pa makar bili posljednji u mom životu.

— Gledaj... Gledaj našeg spašenika, kao da je ždrijebac!

Htio bih biti ptica da mogu pjevati svoje čuđenje pred svijetom. Vraćam se kući vlastitim snagama! I ja stupam po stazi života. Radost je

moja tako blaga kao nagovještaj proljeća kad ono svojim pastelnim tonovima tek dodirne nebo i zemlju.

Protegnut dužimice na pragu naše kuće, kao kakav junak koji se odmara pod slavolukom, konačno se predajem čarobnom suncu koje me blago uspavljuje. Lebdim u beskrajnim prostorima, ugniježden u neko blaženstvo gdje se sve prelijeva u duginim bojama neke svilenkaste svjetlosti kao pod blagom utrobom moje majke Ticky kojoj su bradavice meni sijale kao zvijezde. Trčim, trčim, kao štene. Na svakom koraku raste mi po jedno krilo. Ja, prva četveronožna Feniks-ptica, letim iznad svemira i nosim u njuški kost ljubavi krišom ukradenu na prolazu uz najljepšu zvijezdu, da je položim pred noge u čast svoje Gospodarice.

Moja oporuka

— Ovo malo siroče samo dremucka po sav dan.

Pusti, pusti, to je bogohuljenje na blaženog starca u svom vrtu! Ako svom snu dajem prednost pred svakom drugom mogućnošću, činim to jer moja životinjska inercija stvara čvrsti oklop da očuva moju staru barku na moru vremena. Danas mi je rođendan, devetnaest godina! Pseći vijek. Za tu priliku moja Gospodarica nosi dijademu u obliku Jazavčara, kojom me je DZŽ upravo odlikovalo. Vrt vrvi od samih Jazavčara. Opće mahanje repovima kao da su zastavice u dječjim rukama. Gospodar ima riječ. Trijumfalnim glasom uznosi blagotvorno djelovanje seoskog života koji mi je omogućio da opet nađem životnu snagu. Ja sam gazela koja preskače strme vododerine, koja se spušta niz brežuljke, koja kroči dolinom, bez brnjice, bez uzice. Slobodan pas! Uzima patetični ton iskusna govornika radi spasa mojih gradskih pobratima, osuđenih na ropstvo. Odaje počast nestanku građanina Boksera, kojeg je živa spalila grupa ucjenjivača pasâ a njegov još topao kostur otkrila je policija. Ne, to više nije san, to je gola i sirova stvarnost. Jednima noć, drugima sunce. Gospodarev glas čita nam glasno nedjeljne novine, a ruka Gospodarice trlja mi leđa, neumorno me diže, briše me mokrom vatom svuda gdje mi jezik više ne dopire da lizne. Što bih još više mogao tražiti od sudbine kad se sav predajem tolikoj ljubavi? Čist kao pupoljak spreman opet utonuti u poeziju sna.

— Više ne živi, samo vegetira, siromah.

Pustite me na miru. Uljuljan proljećem, osjećam se zdrav kao dren.

U večer, opružen ispod stola kao da vrebam lovinu, slušao sam po običaju kako noć pada polako na vrt. Kroz otvorena vrata balkona zadnja jata ptica dozivala su se s kraja na kraj neba. Sav sam se rastegao da svladam reumu, kad iznenada spazih dva goruća dijamanta na vrhu mog najmilijeg bora, kao da su ugrađeni u ogromni trokut, koji je tamniji od samog neba, a suviše golem za krhki vršak drveta. Obuzela me panika. Sve će se u mah razbiti, bor s onim trokutom survat će se na

mene, ali se on, svojom bazom, naslanjao o vrh u savršenoj ravnoteži. Minervina ptica, crni anđeo na kobaltnom nebu, svom svojom težinom čučala je na vitkoj grani i buljila u me plamenim očima. Da li je zaista trebalo za toliko ljepote sijati oko sebe toliko straha? Zašto me je uporno motrila? Ja sam ubogi pas, ništa zajedničko nemam s tim ljudskim simbolom i s njegovom ravnotežom na malom vrhu koji se neprimjetno njiše. Krhka ravnoteža mudrosti. Svakog časa mogla bi se strmoglaviti na me, pokriti me svojim teškim tijelom, uništiti me. U trenutku zadnje kapljice hrabrosti, već na vrhu jezika, gotovo da me napusti, upravo u času kad je trebalo zaurlikati kao vuk, u hipu kad sam na čas zatvorio oči da bolje otvorim gubicu, ona je nestala u velurnoj tišini, bez ikakvog zamaha krilom. Jedino se njihao mali vrh...

Bila je duboka noć, osvježavajuća, s mirisom trava koji me krijepio. Disao sam punim plućima šetajući svuda po kući. Tu sam bio kućegazda, apsolutni gospodar. Zadovoljstvo je zračilo s ovih zaštitničkih zidova. U svojim kanoničkim godinama otkrivamo umirujuću privlačnost sigurnosti. Nikakvo zlo ne može me dotući. Mogao sam do mile volje oživljavati razvaline prošlosti, poljepšavati ih sjajem uspomena.

Dolaze Bouly, Ghita, Ava u pratnji markize Crven-Pahulje koja zvecka medaljama. Uporno želi da me njoj predstave.

Žalim, Visočanstvo. Za kujicu vašeg ranga mezalijansa ove vrste možda će se ostvariti kad dođu pravednija vremena i ako vam sreća bude sklona. A sada izvolite ljubazno primiti košaricu od jednog starca koji mora na vrijeme otrgnuti svoje srce od dobara ovoga svijeta. Pojava Minerve bila je upozorenje... Ali prihvaćam da budem milosrdan i da vas preporučim ovoj grupi plebejaca, s Boulyjem na čelu. Naučili su me do te mjere ljubiti prirodu da osjećam kako u meni raste želja da joj povjerim svoju besmrtnost. Tko zna u kakvu će me čudnu polimerizaciju gurnuti priroda. Kao genijalna, ali previše maštovita rodilja, ona će moje preobrazbe prepustiti slučajnosti. A ako mi, povrh svega toga, bude dodijeljena neka metempsihoza, spašavaj se kako znaš, morat ću se dobrano namučiti da se priučim na svoje novo stanje. Smrt, kakva zbrka! Pomislio bi da si u hodnicima nekog rodilišta. Bit će da radi toga ljudi urezuju »Requiescat in pace« na ulazu u njihovo groblje. Iskoristite što bolje možete ovaj mirni život! Adio, moja nesuđena.

A Gospodari! Priznajem da sam ih u zadnje vrijeme zanemario. Poznato je da smo svi mi starci malko egoisti. Gospodari su jednostavno morali umrijeti prije mene. Tko će se brinuti za njih? Bože moj, tko jesi da jesi, u ovoj šumi misterija, ako imaš zrnce velikodušnosti, učini da se sjete moje životinjske filozofije, pod svoje stare dane. A vi, trave, cvijeće i kamenje, usrdno vas molim, budite blagi pod njihovim koracima. Nije svakome suđeno da, kao ja, bude nošen na rukama. Može se dogoditi da im za oslonac i društvo ostane jedino njihov štap. A tebi, moj možebitni nasljedniče, naređujem da spavaš u vili Dodo. Tamo ti je

mjesto i postat ćeš sigurno, poštujući red, više pas nego što sam ja bio, a to još uvijek, bilo kako bilo, ostaje najbolja sudbina. (Na pola puta između ljudi i životinja.) Ovo mjesto oporuke!

Treba jako lajati da se probudi Gospodarica i da mi na brzinu otipka moju posljednju volju. Vau, vau, zadovoljan sam svojim službenim rastankom. Vau, vau, dobro je što sam o tome mislio na vrijeme. U redu, izvršeno je i sada mogu umrijeti do deset godina. Vau, vau...

— Dodo, što ti je, umukni, zaboga. umukni. Uzimaš noć za dan.

— Ovako se ne može nastaviti. On više ne zna što je s njim. Svake noći šeta satima, a ja moram ustati u zoru.

Jadan Gospodar ima pravo. Starac, on zaboravlja, on sve pobrka. Nije to lako podnositi... Nakljukan sam najboljim namjerama. Od sutra, započinjem novi život.

Pogreška bez opoziva

Sunce grije zemlju punom parom. Svuda gdje bacim pogled ostajem ošinut bljeskom mnogobrojne vatre. Crvene i zelene duge pale se oko stvari kao svjetlosni znakovi svjetionika. Isprepletu se pa se rasprše. Prašina šarenih zvijezda izjeda mi oči. Samo se poneki ugao kuće spasio u zaslijepljujućem žutilu dana. To je otočić svježine usred ovog ludog plesa proljeća. Sklanjam se u polutminu da se tamo odmaram od svijeta.

— Srce mi se kida kad ga satima gledam kako čami njuškom prema zidu.

— Potpuno je slijep ovaj pas. Vrijeme je da se odlučimo. Naći ću vješta veterinara.

Zašto se treba, bez razloga, bojati pred životom tihim i bez briga. Ja sam životinja a ne ljudsko biće, i zašto bih morao patiti, zašto ne prepuste prirodi da slijedi svoju putanju? Njena je zadaća da iscrta moj mrtvački profil.

— Usprkos nastranosti sačuvao je dostojanstvo. (O hvala, Gospodarice.)

— Prlja svoj krevet.

— Ne pretjeruj; jedan jedini put.

— Valjda ipak nećeš čekati dok se počne raspadati.

Naveče smo opet svi troje pred kaminom. Gospodarica me uzela na koljena. Bila je u ognjici. Gospodar me, iz čista mira, pogladio po glavi.

— Sve će biti dobro, Dodolino, vidjet ćeš.

Usprkos tim riječima neki magnetski fluid, u dodiru s njegovom rukom, najavljivao mi je veliku opasnost. Što mi se sprema?

— U hladnjaku je pile, želim ga za njega ispeći.

Znala je koliki sam sladokusac na piletinu. Nastojala je da bih povjerovao kako pile namijenjeno psu nije loš znak. Neka bude! Pojest ću ga do posljednje kosti kad je to jedino zato da im dokažem svoje dobro zdravlje i vučju glad koja mi još uvijek priušti mnoga zadovoljstva.

Poslije večere na kuću je pala neka teška tišina. Kao da sve troje više nismo ni postojali, kao da smo bili samo skup mrtvih, tri voštane lutke, muž, žena i njihov pas.

Dala mu je punu slobodu da odluči o mojoj sudbini. Više nije bila ona koja je drhtala od same pomisli da bih mogao izgubiti svoje dostojanstvo. Ako sam jedan jedini put mokrio u svoj krevet, bilo je to nepažnjom, zbog sredstva za umirenje od kojeg sam izgubio osjećaj orijentacije.

Bilo je odlučeno da ove noći spavamo sami u radnoj sobi kako ne bi smetali Gospodaru. Gospodarica će radi mene morati ustajati nekoliko puta. Po novoj veterinarskoj odredbi trebalo bi me opet kljukati sedativima. Nesretnica, ovog puta šopala me je obilno bez ustezanja. Da se ne nada odagnati strah osuđenika na smrt pomoću bijedne pilule? Obuzet strašnom tjeskobom nisam se mogao svladati da ne kročim po sobi. Hoće me ukloniti, mene, koji gotovo s radošću čekam svoj čas. To je otuđenje od svete slobode. Bilo dobrim ili zlim, ljudi sputavaju zakone prirode, vježbaju svoju potlačenu moć na njoj u kojoj je promišljeno sve do u najsitnije vijuge njihova samoljublja.

Satovi prolaze. Što mi više sedativa daje, više šetam. Živim od živaca. Noć je bistra, zvjezdana. Najduža u mom životu...

Pred cik zore, na kraju snaga, očajna, stegla me je u svoje ruke.

— Dodo, čuj me dobro. Ako si biće kao i ja, ako posjeduješ trunak duše, kunem se, neću ti dati smrtni ubod.

Pustio sam da mi glava klone na njeno rame.

Položila me na dnu kreveta, kao da se mene boji. Oboje nas je osvojio dubok san.

— Jeste li dakle spremni?

Odlučan Gospodarev glas budi nas na prepad. Žurim da strugnem na balkon radi potrebe. Čistoća prije svega. A onda se skrivam pod krevetom. Ona me silom izvlači. Boli me od njene ruke, snažno steže. Što će se dogoditi? Riječi molitve naviru mi na njušku: Smilujte se meni! Nikakva ljubav, nikakva samilost nemaju prava uvesti svoje zakone. Sve je uzalud, pas je nesposoban da govori a moje oči zastrte bjeličastim velom nemaju snage da joj prenesu moj očaj.

Upravo me izdaje a ipak se bila zaklela... To me jače boljelo nego strah od injekcije. Iz dostojanstva, ne mogu zavijati od užasa. Jutro je plavo, protkano zlatnim i srebrnim nitima a u zraku dašak svečanosti.

— Veterinar čeka, navaljuje Gospodar. Asistent mu je došao kolima da odvede Dodu. Ne možemo više odgađati. Nije ljudski na taj način mučiti životinju a i sebe same.

Predala me u ruke neznancu. (Svaki put kad smo se rastajali liznuo bih joj nos . . .) Pruža mi lice.

— Dodolino, zar mi nećeš dati poljubac?

Okrenuo sam glavu.

Nepoznata kola nose me nepoznatim putovima. Koprcam se u rukama ovog čovjeka. Auto klizi kroz prozirnu svježinu mlade borovine, preko polja cvijetne djeteline, ivančica i narcisa. Dišem, dišem očajnički. Kolika bol! Proljeće koje se prostire posvuda navodi me da pokušam nemoguće. Sve u meni podrhtava do temelja. Moram gristi . . . Zašto sam osuđen da napustim ljude s toliko gorčine? Bolničar mi ovija gubicu konopčićem, steže do krvi. O bijedni moj živote, samo si drhtaj među tolikima.

Iz petnih žila grčevito se hvatam za vječnost.

Ne dodirujući teret koji je čovjek držao umotan u moj šal, dala sam ga položiti u rupu ispod ruža. Smiješila sam se odsutno da ne zaplačem. Čovjek je imao ovoj oko svoje dlakave ruke. Dodin ugriz! Da ga opravdam, da sebe opravdam ili samo da bih još jedanput spomenula tu malu stvar zamotanu u moj šal a koju već pokriva zemlja, mucam smeteno:

— Taj đavolčić iako više nije bio ni za što, imao je upornosti na pretek.

— Doktor je morao udvostručiti dozu, ali se pas još uvijek držao na nogama.

Ove noći vidjela sam Dodu kako se približio mome krevetu, promatrao me neprijateljskim pogledom a onda je nestao preko vrta.

Preveo s francuskoga *Jure Kaštelan* Flora Dosen